

VYSOKÁ ŠKOLA – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EKONOMICKÉ ŽURNALISTIKY

Ekonomické události v Moravskoslezském kraji a jejich zachycení v tištěném zpravodajství

The Economics Events in the Moravian – Silesian Region and their Capture in Print News

Student: Bc. Tereza Pintérová

Vedoucí diplomové práce: Ing. Jana Gibarti, Ph.D.

Ostrava 2013

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra ekonomické žurnalistiky

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Tereza Pintérová**

Studijní program: N6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor: 6202T095 Ekonomika a právo v žurnalistice

Téma: Ekonomické události v Moravskoslezském kraji a jejich zachycení v
tištěném zpravodajství
The Economic Events in the Moravian-Silesian Region and their
Capture in Print News

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Moravskoslezský kraj a jeho hospodářský vývoj v období 1991-2011
 3. Zpravodajství v tištěných médiích se zaměřením na ekonomiku
 4. Obsahová analýza vybraných ekonomických událostí Moravskoslezského kraje v regionálním deníku kraje
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

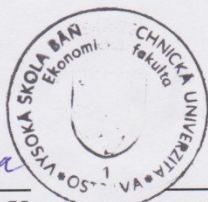
MACHÁČEK, Jaroslav. *Regionální a municipální ekonomie*. Praha: Oeconomica, 2011. 199 s. ISBN 978-80-245-1836-7.
OSVALDOVÁ, Barbora et al. *Zpravodajství v médiích*. Praha: Karolinum, 2005. 155 s. ISBN 80-246-0248-2.
TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál, 2010. 293 s. ISBN 978-80-7367-683-4.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Jana Gibarti, Ph.D.**

Datum zadání: 23.11.2012

Datum odevzdání: 26.04.2013

M. Sekanina
Doc. PhDr. PaedDr. Milan Sekanina, CSc.
vedoucí katedry

D. Dluhošová
prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Mistopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci, včetně příloh, vypracovala samostatně.
Všechny použité zdroje uvádím v příloze.

Ostrava, 20. dubna 2013

Pintérová

Tereza Pintérová

Obsah

1	Úvod	5
2	Moravskoslezský kraj a jeho hospodářský vývoj v období 1991 - 2011.....	6
2.1	Základní charakteristika Moravskoslezského kraje.....	6
2.2	Hospodářský vývoj v letech 1991 - 2011.....	6
2.3	Hlavní ukazatele makroekonomického vývoje	8
2.3.1	Hrubý domácí produkt	8
2.3.2	Nezaměstnanost	10
2.4	Průmysl.....	12
2.4.1	Uzavírání dolů	13
2.5	Podnikatelská sféra	15
2.5.1	Investiční pobídky kraje	15
2.5.2	Průmyslové zóny	16
2.5.3	Klastry.....	17
2.6	Zemědělství.....	18
2.7	Dopravní infrastruktura.....	20
2.8	ArcelorMittal Ostrava	21
2.9	Vítkovice Machinery Group	22
2.10	Hyundai Nošovice	23
2.10.1	Příchod významného investora Hyundai Motor Manufacturing Czech	24
2.11	Závěr první kapitoly	26
3	Zpravodajství v tištěných médiích se zaměřením na ekonomiku	27
3.1	Česká média v devadesátých letech.....	27
3.2	Historie ekonomické žurnalistiky.....	27
3.3	Zpravodajství v tištěných médiích.....	30
3.3.1	Chyby v tištěném zpravodajství.....	31
3.4	Vývoj tištěných periodik.....	32
3.5	Vznik zpravodajství	33
3.6	Povolání zpravodaje	33
3.7	Role zpravodajství	34
3.7.1	Perspektivy pohledu na tvorbu zpráv.....	35
3.8	Obsah zpravodajství	36

3.8.1	Zpravodajské hodnoty	37
3.9	Druhy zpravodajství	38
3.9.1	Struktura zprávy	40
3.10	Zpravodajské zdroje	41
3.11	Závěr druhé kapitoly	43
4	Obsahová analýza vybraných ekonomických událostí Moravskoslezského kraje v regionálním deníku kraje	44
4.1	Podstata obsahové analýzy	44
4.2	Obsahová analýza zpravodajství zaměřeného na ArcelorMittal Ostrava	45
4.3	Obsahová analýza zpravodajství zaměřeného Vítkovice Machinery Group	47
4.4	Obsahová analýza zpravodajství zaměřeného na podnik Hyundai	49
5	Závěr	52
	Seznam použité literatury	53

1 Úvod

Pro svou diplomovou práci jsem si vybrala toto téma, protože mě jako budoucí novinářku vždy zajímala práce v krajském tištěném periodiku. Navíc jsem měla vždy zájem pracovat jako redaktorka Moravskoslezského deníku, což se mi na konci června tohoto roku podařilo. Do práce jsem tedy zakomponovala i své osobní poznatky z praxe zpravodajky v tomto regionálním periodiku a z interních postupů, které v práci při tvoření zpráv dodržujeme.

První kapitola popisuje hospodářský vývoj Moravskoslezského kraje s důrazem na tři podniky: Vítkovice Machinery Group, ArcelorMittal Ostrava a Hyundai Motor Manufacturing Czech. Nutno podotknout, že vzhledem k časovému období 1991-2011, na které se má práce zaměřuje, bylo bohužel ve vztahu k první kapitole k získání málo knižní literatury. Vycházela jsem tedy převážně z internetových zdrojů a socioekonomických atlasů. Hlavním problémem Moravskoslezského kraje je nezaměstnanost, zejména dlouhodobá, proto jsem se zaměřila výše zmíněné ekonomické subjekty, které v našem kraji zaměstnávají nejvíce lidí. Druhá kapitola se zabývá ekonomickým zpravodajstvím, jeho tvorbou, historií a působením na publikum. Poslední kapitola je obsahovou analýzou Moravskoslezského deníku za pomoci serveru Anopress. Pozornost je kladena na ekonomické zprávy, které informují o Vítkovice Machinery Group, ArcelorMittal Ostrava a Hyundai Motor Manufacturing Czech.

Cílem této diplomové práce je zmapovat regionální ekonomické zpravodajství ve vztahu k daným ekonomickým subjektům a analyzovat jakým způsobem periodikum o nich informovalo.

2 Moravskoslezský kraj a jeho hospodářský vývoj v období 1991 - 2011

2.1 Základní charakteristika Moravskoslezského kraje

Moravskoslezský kraj se nachází v oblasti Moravy a Slezska, sousedí s krajem Zlínským a Olomouckým, s polským Slezským a Opolským vojvodstvím a ze slovenské strany s Žilinským krajem. Moravskoslezský kraj je kraj s nejvyšší mírou nezaměstnanosti a kuriozitou je, že zároveň je i jednou z oblastí s nejnižším počtem obcí. To populaci kraje logicky rozděluje na obyvatele, žijící v městských aglomeracích (Ostrava, Havířov, Karviná, Opava, Frýdek-Místek, Třinec) a pak na obyvatele kraje, žijící v zemědělských oblastech s nízkou hustotou zalidnění. Původně těžce průmyslová oblast, jejímž centrem je ostravsko-karvinská pánev, doposud bojuje s negativními externalitami těžební činnosti a hutnického, metalurgického a chemického průmyslu. Mluvíme o následcích, jež se podepsaly na životním prostředí, a které se velice těžko a dlouze odstraňují. Jako příklad uveďme kritické znečištění, které bylo a stále je důvodem k častým demonstracím obyvatel v kraji, a poddolované území, jehož znehodnocená půda prochází dlouhým procesem revitalizace, aby mohla být v budoucnu dále použita jak pro stavební, tak pro zemědělské účely.¹

2.2 Hospodářský vývoj v letech 1991 - 2011

Do roku 1990 byla moravskoslezská ekonomika přehřívána a až s nástupem do posledního desetiletí dvacátého století se začalo postupně přistupovat k přehodnocení dosavadního vývoje těžkého průmyslu. Krajské hospodářství tak jako zbytek republiky procházelo výraznou transformací z jednostranně zaměřeného hospodářství na ekonomiku s více možnostmi. Tato transformace dramaticky změnila tvář kraje. Z kraje, který byl železným srdcem republiky, se rázem stala ekonomicky nejpostiženější oblast Česka. Moravskoslezský kraj jakožto nejlidnatější kraj České Republiky měl dostatečný lidský kapitál, ale chyběly investice, kterých s uzavíráním dolů a hutního průmyslu ubývalo. „Na podzim roku 1992 vláda zpracovala program restrukturalizace uhelného průmyslu, který byl v prosinci 1992 usnesením vlády č. 691 schválen. Hlavním záměrem restrukturalizace bylo vytvoření konkurenceschopných privátních uhelných společností, útlum ztracených těžebních lokalit a financování tohoto útlumu.“²(Cenia, 2008, s. 46)

¹ DUJSÍKOVÁ, Aneta. *Realizace strukturální pomoci EU v Moravskoslezském kraji*. Ostrava, 2009. Bakalářská práce. Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Fakulta ekonomická, Katedra evropské integrace.

² CENIA. *Hospodářství a životní prostředí v České republice po roce 1989*. 2008. Dostupné z: [http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFT22M28](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFT22M28).

Ekonomika v devadesátých letech prošla několika vlnami privatizace, které spěly k nastolení tržního mechanismu a přerodu z centrálně řízené ekonomiky s dominantní monopolizací. V roce 1989 započala velké hospodářské změny tzv. malá privatizace, která se týkala restauračních zařízení, drobného obchodu, v omezené míře drobných manufaktur a hotelnictví. Malá privatizace byla ukončena v roce 1993. Mezitím se rozbouřila hladina hospodářství s přicházející velkou privatizací, která udeřila ve dvou vlnách. První z nich přišla roku 1992, druhá vlna se týkala období 1995 – 1997. Probíhala pomocí kuponů jako tzv. kupónová privatizace anebo byly podniky přímo prodány novým majitelům. V případě postoupení podniků novým majitelům připadlo nové vlastnictví nejčastěji zahraničním investorům. Tento typ privatizace měl nejméně komplikovaný průběh a týkal se spíše velkých podniků. K privatizaci bank se přistoupilo později, protože bylo zapotřebí nejdříve banky očistit od břemene v podobě mnoha nesplacených úvěrů.³

Velký dopad měla transformace ekonomiky v devadesátých letech i na životní prostředí v kraji. Vlivem těžkého průmyslu byla Česká republika nejzdecimovanějším státem a Moravskoslezský kraj obzvláště. Zlepšení životního prostředí prošlo dvěma etapami. První etapa v letech 1990 – 1993, kdy přicházelo zlepšení životního prostředí víceméně samovolně, jako následek zbrzdění těžkého průmyslu, a ve druhé etapě v letech 1993 – 1999, kdy už bylo aktivně a cíleně do asanace přírody finančně přispěno.⁴

Ke dni 1. ledna 2001 se přičítá oficiálně den vzniku Moravskoslezského kraje, a to podle ústavního zákona č. 347/1997 Sb. Po hospodářských propadech a neznatelných růstech v devadesátých letech vstoupil makroekonomický vývoj do 21. století s vysokým tempem růstu HDP, což ale bylo doprovázeno vysokou nezaměstnaností. Rychlý a rozsáhlý stop stav veškerého těžkého průmyslu navýšil čísla v tabulkách nezaměstnanosti, která rostla až do roku 2004. O práci přišlo obrovské množství lidí. Výše míry nezaměstnanosti se ustálila okolo roku 2005. Dramatický začátek restrukturalizace začal nabírat příznivý směr. Ekonomika se

³ CENIA. *Hospodářství a životní prostředí v České republice po roce 1989*. 2008. Dostupné z: [http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFT22M28](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFT22M28).

⁴ CENIA. *Hospodářství a životní prostředí v České republice po roce 1989*. 2008. Dostupné z: [http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFT22M28](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFT22M28).

otevřela potravinářskému, textilnímu, papírenskému, elektrotechnickému a farmaceutickému průmyslu.⁵

Transformace ekonomiky zasáhla i takové zemědělské oblasti jako například Bruntálsko, kde bylo pozavíráno mnoho družstev a přišlo o práci mnoho zemědělců. V této oblasti kraje je největší nezaměstnanost. Zemědělské odvětví je významněji zastoupeno v oblasti Beskyd a Jeseníků, které jsou zajímavé a mohou něco nabídnout převážně cestovnímu ruchu. Ke konci roku 2001 můžeme zaznamenávat zhoršení životního prostředí, ale to je spíš důsledkem novodobých změn v přístupu průmyslu k ekologii. Zvýšení výstupu hospodářství a rozvoj dopravní infrastruktury sebou zákonitě nese oběti v podobě čistého ovzduší, vykácování lesů a znečišťování půdy a vod.⁶

Pro posílení hospodářského rozvoje kraje Ministerstvo hospodářství založilo roku 1993 Agenturu pro regionální rozvoj. Tento projekt měl postupně ve čtyřech etapách v kraji vybudovat fungující infrastrukturu a podpořit podnikatelskou činnost. Jelikož byl tento krok počínem Evropské Unie, náplní druhé etapy projektu byla příprava Moravskoslezského kraje na vstup do společenství, které kraj zásobilo finanční pomocí. Třetí etapa se nesla v duchu velkých zahraničních investorů a v duchu příchodu jejich investic v podobě podnikání, pro které už bylo v minulých etapách připraveno prostředí. Jedním z nejvýznamnějších investorů, který rozproudil ekonomiku kraje, byla firma Hyundai. Poslední etapa, ve které se ještě stále v roce 2010 kraj nacházel, měla za úkol pokračovat a dovést ke zdárnému konci projekty z minulých etap a naučit územně samosprávné celky příkladnému hospodaření a plánování rozvoje do budoucna na další období.⁷

2.3 Hlavní ukazatele makroekonomického vývoje

2.3.1 Hrubý domácí produkt

V roce 1995 podíl HDP na jednoho obyvatele strmě klesal. Podle dostupných informací, které poskytuje Český statistický úřad, je možné se dostat k informacím vázaným k Moravskoslezskému kraji pouze od roku 1996. Podle českého Statistického úřadu dosahoval

⁵ VOTAVA, Jiří. *Vliv dopravy na regionální rozvoj v Moravskoslezském kraji*. Ostrava, 2009.

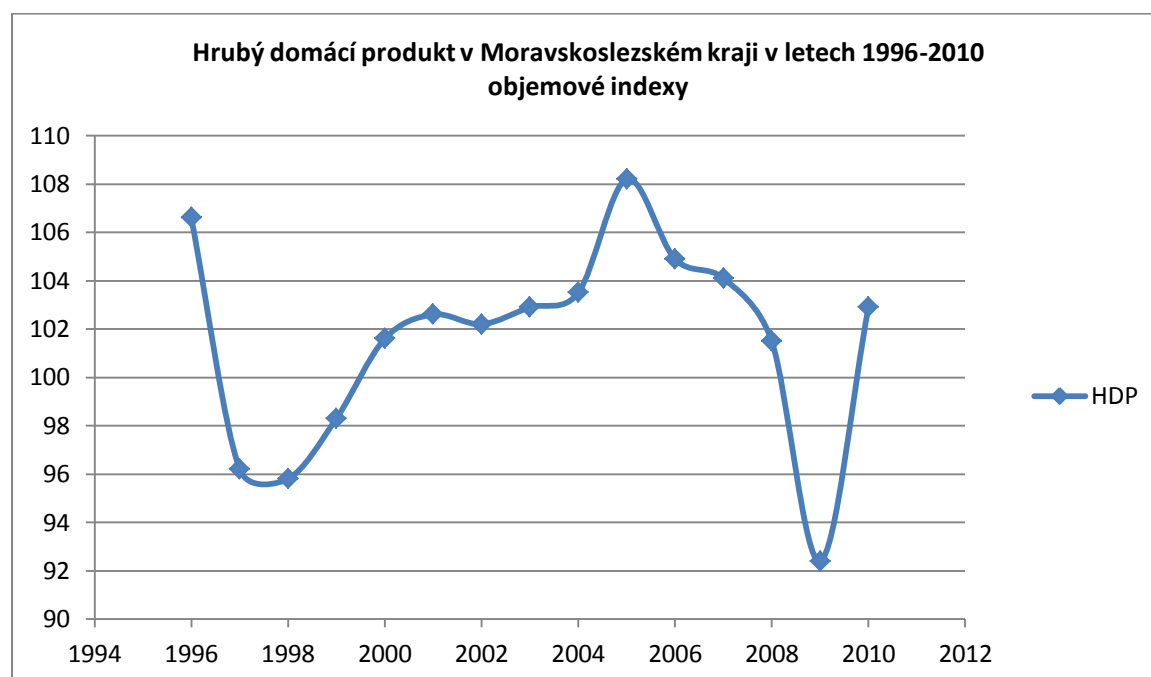
Bakalářská práce. Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Fakulta ekonomická, Katedra regionální a environmentální ekonomiky.

⁶ CENIA. *Hospodářství a životní prostředí v České republice po roce 1989*. 2008. Dostupné z: [http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFT22M28](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFT22M28).

⁷ Dostupné z: <http://arr.cz/cs/historie>

v roce 1995 hrubý domácí produkt na jednoho obyvatele 130 543 Kč. Postupný meziroční nárůst této makroekonomické veličiny byl okolo 10 000 Kč na jednoho obyvatele. To znamená, že HDP na jednoho obyvatele v roce 2011 dosáhlo hodnoty 318 155 Kč. V celkovém souhrnu to činí zvednutí hrubého domácího produktu z necelých 169 mil. Kč v roce 1995 na 392 mil. Kč v roce 2011 v poměru k běžným cenám. V roce 2000 byl dokonce krajem s nejnižším HDP na obyvatele v ČR. Od tohoto ukazatele se přímo úměrně odvíjí i míra nezaměstnanosti. Zatímco v HDP na 1 obyvatele Moravskoslezský kraj nepřímě bojoval o nejhorší umístění se Zlínským krajem. V případě druhé ekonomické veličiny, počítající ekonomicky neaktivní obyvatelstvo, dosažené údaje kraje předbíhají s větší mírou nezaměstnanosti kraj Ústecký a zase naopak. Prostřednictvím následujícího grafu přibližujeme dobovou situaci formou objemových indexů.⁸

Graf 2.3.1

Zdroj: <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.presmsocas>, úprava vlastní

V databázi Českého statistického úřadu byla dostupná jen data z let 1995-2010. Z grafu můžeme vyčíst, že největší propad v HDP byl mezi lety 1996-1998 v porovnání s objemem HDP v roce 1995. Poté následovalo vzpružení a konjunktura ekonomiky, kdy se objemem hrubého domácího produktu rovnal nebo dokonce převyšoval úroveň veličiny

⁸ Objemový index vychází z meziroční objemové změny hrubého domácího produktu. Získáme jej srovnáním dosaženého HDP v současném období s dosaženou úrovní HDP v předchozím období. Pro každý údaj je tak výchozí základní období rozdílné.

z roku 1995. Mezi lety 2008-2010 se objem HDP propadl ještě markantnějším způsobem než před deseti lety.

2.3.2 Nezaměstnanost

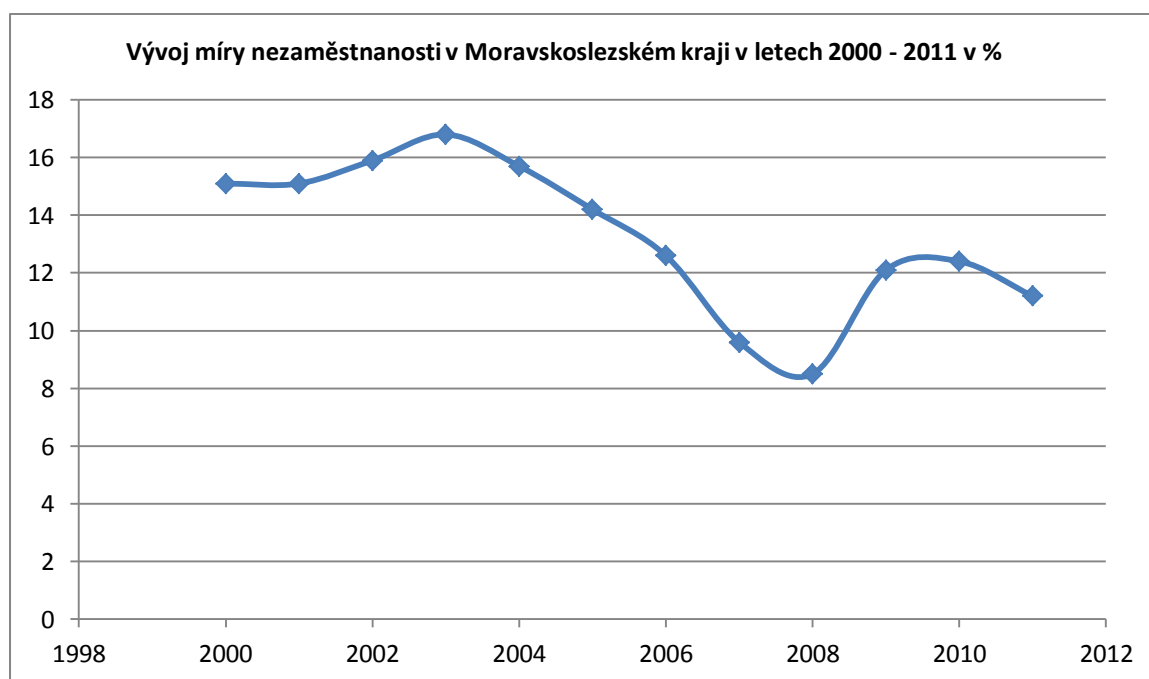
Období let 1995-2011 v Moravskoslezském kraji se vyznačuje prohlubováním rozdílu mezi jednotlivými regiony. První nárůst těchto odlišností začal po roce 1996 a trval následující tři roky. Se začátkem nového století se na pár let situace uklidnila, avšak s příchodem další ekonomické krize v roce 2008, která otřásla průmyslovým odvětvím závislým na zahraniční spolupráci, se regionální rozdíly ještě více prohloubily. Ke konci sledovaného období zase přichází vlna klidu a pracovních příležitostí v kraji nijak výrazně neubývá. “Dle výše procentuální míry nezaměstnanosti je možné rozdělit území Moravskoslezského kraje na dvě části, na severozápadní oblast s převažující mírou nezaměstnanosti 12 a více procent a na jihovýchodní oblast, ve které převažuje území s mírou nezaměstnanosti menší než 12%.” (Hruška, 2012, s. 24) Do první skupiny patří právě Bruntálsko, kde se nachází největší koncentrace obcí s mírou nezaměstnanosti vyšší než 20%. Obdobná situace je v Krnově, Rýmařově a okolí. Do druhé skupiny patří logicky metropole kraje, avšak v obcích přilehlých Ostravě a zvláště Karviné dochází ke zvýšení míry nezaměstnanosti. Moravskoslezský kraj se vyznačuje dlouhodobou nezaměstnaností, která je hlavním problémem obzvláště v Odrách, Karviné, Bruntále a Vítkově.⁹

V letech 1998 – 2011 však lze vyčíst lehké zlepšení nezaměstnanosti, která oproti tomu byla v letech 1991 – 1997 opravdu kritická. Důvod proč Moravskoslezský kraj vedl v těchto letech ve výši nezaměstnaných lidí, může být připsán právě zavírání a omezování hutnické činnosti. Hospodářský vývoj kraje celkově pokulhával za celorepublikovým průměrem a kraj se dostával z transformačních intervencí pomaleji než ostatní kraje České Republiky právě proto, že býval průmyslovým centrem. Počet obyvatel kraje v roce 2007 byl kolem 1,2 mil. obyvatel, z čehož pracovně schopných okolo 637 tisíc lidí. Zatímco od roku 2004 docházelo k poklesu celkové nezaměstnanosti v kraji. Převeďeno na třídy podle nejvyššího dosaženého zaměstnání se počet uchazečů o práci v řadách vysokoškolsky vzdělaných zvýšil. V letech 2005 a 2006 znatelně nabyl počet volných míst a byl nasycen trh dělnických profesí. V letech 2007 a 2008 Moravskoslezsko zaznamenalo výrazný pokles míry nezaměstnanosti, tento fakt přičítám intenzivnějšímu působení firmy Hyundai na trhu práce a zvýšení nabídky volných míst na trhu práce. Závod Hyundai totiž vznikl ve velice krátké

⁹ HRUŠKA, Lubor. Socioekonomický atlas Moravskoslezského kraje. 1. vyd. Ostrava: Accendo, 2012. 82 s. ISBN: 978-80-904810-6-0.

době. Jeho výstavba započala roku 2007 a dokončena byla za rok a půl. Pomocí následujícího grafu zachycujeme vývoj průměrné míry nezaměstnanosti v procentuálním vyjádření.¹⁰

Pracovní síla v kraji migruje směrem do krajské metropole-do Ostravy. Ta má v roce 2011 těsné vztahy s ostatními městy kraje. V menších městech totiž žije více lidí, než kolik je nabídka volných pracovních míst v daném městě. Právě ekonomické subjekty v Ostravě zaměstnávají největší množství lidí napříč všemi obory v kraji. Nejtěsnější vazby má metropole s městy jako jsou Havířov a Orlová. Mezi další závislé na Ostravě počítáme Karvinou, Bohumín, Frýdek-Místek a Hlučín. Jsou to totiž větší regionální města, která zaměstnávají určité množství lidí, ale přesto se najdou takoví, kteří za práci dojíždějí až do Ostravy. Na pomyslné úrovni důležitosti jakou má v zaměstnanosti Ostrava se nachází i Opava, Třinec a Nový Jičín, ve kterých práci hledají lidé z příslušného regionu. Opomíjený by neměl být ani významný vztah mezi Krnovem, Rýmařov a Bruntálem.¹¹ Graf 2.3.2

Zdroj: Český statistický úřad, úprava vlastní

¹⁰ CENIA. *Hospodářství a životní prostředí v České republice po roce 1989*. 2008. Dostupné z: [http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFT22M28](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFT22M28).

¹¹ HRUŠKA, Lubor. *Socioekonomický atlas Moravskoslezského kraje*. 1. vyd. Ostrava: Accendo, 2012. 82 s. ISBN: 978-80-904810-6-0.

2.4 Průmysl

Díky tomu, že před rokem 1989 byl Moravskoslezský kraj jedním z nejvýznamnějších průmyslových oblastí Evropy, jeho ekonomický výstup a aktivita byla v přepočtu na obyvatele třetí největší v ČR. Ostrava si tak vysloužila statut hornického města, který přetrvává až doposud, i když většina ostravských dolů byla uzavřena právě v devadesátých letech. „Od devadesátých let poklesl počet zaměstnanců v sektoru těžby uhlí o cca 74% a v sektoru hnědého uhlí o cca 67%.“¹² (Cenia, 2008, s. 50)

Na své dno si průmysl kraje sáhl mezi lety 1993 – 1998, kdy docházelo k zavírání a omezování veškeré důlní, těžební činnosti a všech druhotných průmyslových činností s tímto sektorem spjatých. „Podíl dobývání nerostných surovin na průmyslové výrobě poklesl ze 6,9% v roce 1993 na 1,4% v roce 2002.“¹³ (Cenia, 2008, s. 50)

Zpracovatelský průmysl je neodmyslitelně spjat s těžební činností. Je pohonem hospodářského růstu a současně i ohrožuje a znečišťuje přírodu. Do devadesátých let byl kladen velký důraz na průmysl, hlavně na těžký průmysl a to na úkor terciálního sektoru. Důvodem proč se protěžoval těžký průmysl, byly tendence východu, jehož trh byl zásobován naší produkcí. Vše se tak dělo za pomoci zastaralých technologií, které nebraly v potaz ničení životního prostředí. Znečišťování životního prostředí: emise oxidu uhličitého, vypouštění odpadních vod do povrchových vod, bezohledné nakládání s odpady. „Negativní vliv na životní prostředí má především těžba uhlí. Značným problémem je zábor půdy, prašnost a často i hlučnost techniky a mechanizace.“¹⁴ (Cenia, 2008, s. 52)

Přechod na ekonomiku založenou na tržním mechanismu znamenal pokles těžby nerostných surovin až o padesát procent. Dobývání nerostných surovin se už jevilo jako nevýhodné, protože doposud byla v centrálně řízené ekonomice těžba financována státními výdaji a mohutně podporována dotacemi. Energetika se přeorientovala na spotřebu zemního plynu a ropy, které jsou do ČR importovány. Na území ČR se nacházejí dostatečné zásoby nerudných surovin. „Ostravské doly byly postupně uzavřeny z důvodu složitých báňsko-

¹² CENIA. *Hospodářství a životní prostředí v České republice po roce 1989*. 2008. Dostupné z: [http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFT22M28](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFT22M28).

¹³ CENIA. *Hospodářství a životní prostředí v České republice po roce 1989*. 2008. Dostupné z: [http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFT22M28](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFT22M28).

¹⁴ CENIA. *Hospodářství a životní prostředí v České republice po roce 1989*. 2008. Dostupné z: [http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFT22M28](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFT22M28).

geologických podmínek, které zvyšovaly náklady na dobývání. V současnosti se těží pouze v dole Paskov. Většina těžby je nyní soustředěna v karvinské části revíru.“¹⁵(Cenia, 2008, s. 44)

2.4.1 Uzavírání dolů

Devadesátá léta se na Ostravsku nesla ve znamení ukončování těžební důlní činnosti a zavírání dolů. Jedním z těchto dolů byl Důl Petr Bezruč. Jeho těžba byla ukončena roku 1992 a definitivním odstraněním těžební věže pomocí odstřelu, byl jeho osud zpečetěn roku 2002. Dalším byl důl Viktoria v Heřmanicích, jehož těžební činnost byla pozastavena v roce 1993. O pár let později v roce 1998, byl důl zasypán a naprosto tak uzavřen. Ve stejném roce, kdy byl pozastaven chod dolu Viktoria, byla těžba ukončena také v Dole Michal. V roce 1994 do dolu naposledy zřáli horníci. V roce 1995 byl tento důl zanesen do seznamu českých kulturních památek. A o pět let později, na přelomu tisíciletí v jeho prostorách bylo otevřeno hornické muzeum. Oproti tomu osud Dolu Ostrava byl poněkud dramatictější. Jeho provoz byl ukončen dříve, než bylo zamýšleno následkem požáru v roce 1990, který vznikl přímo v těžební jámě. Postupně s v průběhu let likvidovali všechny pozůstatky Dolu Ostrava a v roce 2002, po odstranění povrchových pozůstatků dolu bylo území dekontaminováno a asanováno. Po letech však os obě ještě v této době daly znát i jiné neúplné a nepořádně provedené uzavřené doly. Například Důl Salm VII, jehož jáma Hugo v roce 1996 explodovala vlivem metanu, který se v jejích prostorách kumuloval. Těžební jámy Dolu Jakub a Dolu Zárubek byly zasypány v roce 1992. Některé doly nebo alespoň jejich části zůstaly zachovány. Jako tomu je u společnosti OKD, která využívá pozůstatky Dolu Maršála Jeremenka, jehož dvě vodní jámy jsou důležitým spojem při procesu regulace podzemních vod. Prostory Dolu Rudý říjen 4-5 byly od roku 1993, kdy došlo k pozastavení těžební činnosti v tomto dole, využívány jako odplyňovací prostory až do roku 1997. I doly, jejichž činnost byla zastavena dávno před 90. lety, byly uzavřeny s konečnou platností právě až během 90. let. Stalo se tak v případě Dolu Edvard Urx, který byl až po dlouhých 32 letech zasypán a jeho povrchové prostory zbourány v roce 1997.¹⁶

¹⁵ CENIA. *Hospodářství a životní prostředí v České republice po roce 1989*. 2008. Dostupné z: [http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFT22M28](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFT22M28).

¹⁶ NÉMETHOVÁ, Iveta. Bakalářská práce. *Historie dobývání a následné likvidace dolů – možnosti využití v turistickém ruchu*. Ostrava, 2010. Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava. Fakulta hornicko-geologická. Institut geologického inženýrství.

Na reliéfu Moravskoslezského kraje, hlavně ostravsko-karvinské oblasti, můžeme vidět stále plno pozůstatku po těžební činnosti. Od roku 1991 se pracuje na uzavírání dolů a odstraňování těžebních věží a zasypávání důlních jam. Důležitým mezníkem, který urychlil asanování bývalých důlních areálů, byla stavba dálnice v roce 2003, která protíná moravskoslezský kraj. Současně je s tímto procesem spojena i problematika ozdravování životního prostředí, které bezohlednou důlní činností trpělo. Proces likvidování dolů byl zpomalován právními předpisy, podle kterých se musí při uzavírání postupovat a záplavami, které v roce 1997 postihly kraj. Právě kvůli záplavám hornické společnosti utrpěly značné ekonomické ztráty, které se projeví právě ve zpomalení likvidace pozůstatků důlní činnosti.¹⁷

Vláda přistoupila k určitým sociálním nápravám, aby zmírnila důsledky poklesu těžby uhlí v poklesu nezaměstnanosti kraje, ale nepodařilo se jí to dořešit a kraj dodnes patří mezi regiony s nejvyšší mírou nezaměstnanosti. Dalším negativním důsledkem je poddolování území a únik metanu, který je s těžbou uhlí spojen. Právní rámec vymezuje právní nařízení a postupy při ochraně horninového území. Mimo jiné vláda omezovala těžbu uhlí pomocí rozhodnutí o splnutí původních upadajících a vyčerpaných půdních společností do nových těžebních podniků, převodem podniků ze státního vlastnictví do soukromého nebo stanovením maximálního objemu vytěžené suroviny.¹⁸

S útlumem hornictví v nejvýznamnější průmyslové oblasti střední Evropy šel ruku v ruce i útlum v oblasti strojírenského a chemického průmyslu. Společnosti jako Nová huť a Vítkovice postupně omezovaly svou průmyslovou činnost. S tímto faktem je přímo spojen rapidní nárůst nezaměstnanosti v regionu. Tisíce lidí přišlo o práci. Naštěstí souběžně s úpadkem v těžební činnosti a vytvářením reálného trhu, který zde před rokem 1989 neexistoval, přicházejí na trh noví investoři, jejichž podnikatelská činnost je rodnou půdou pro nové pracovní příležitosti a nová pracovní místa. Mezi jednoho z největších developerů,

¹⁷ NÉMETHOVÁ, Iveta. Bakalářská práce. *Historie dobývání a následné likvidace dolů – možnosti využití v turistickém ruchu*. Ostrava, 2010. Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava. Fakulta hornicko-geologická. Institut geologického inženýrství.

¹⁸ CENIA. *Hospodářství a životní prostředí v České republice po roce 1989*. 2008. Dostupné z: [http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFT22M28](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFT22M28).

který přišel do kraje právě na začátku masivní restrukturalizace ostravského průmyslu, je koncept Hyundai.¹⁹

2.5 Podnikatelská sféra

Rozvoj školství a jeho propojení s podnikatelským sektorem. Vznikají nové technologické parky pro vývoj inovací potřebných pro podnikatelské subjekty. V kraji se rychle rozvíjí přívětivé podmínky pro fungování sektoru služeb, pro malé živnostníky i pro velké zahraniční investory. Moravskoslezský kraj disponuje:

- dostatkem pracovní síly/lidského kapitálu,
- zkušenostmi z oblasti těžkého průmyslu,
- novými vědecko-technickými institucemi a inkubátory,
- univerzitním prostředím technického zaměření,
- hustou infrastrukturou,
- strategickou polohou ve středu obchodních cest mezi Polskem a Slovenskem,
- významnou křižovatkou dálniční i železniční dopravy,
- mezinárodním a druhým největším letištěm ČR,
- kulturním prostředím s dlouhou tradicí.

V kraji působí velké množství významných národních i nadnárodních firem jako jsou ArcelorMittal, Dalkia, Evraz Vítkovice Steel, Husqvarna Manufacturing, Hyundai Motor Manufacturing, nebo Ringier Print.²⁰

2.5.1 Investiční pobídky kraje

Jedním z lákadel pro tuzemské i zahraniční investory je český pobídkový systém, který prostřednictvím různých zvýhodnění ztraktivňuje možnost podnikání v kraji. Mezi takováto zvýhodnění patří sleva na dani z příjmu právnických osob a převod pozemku ve vlastnictví státu nebo obce za zvýhodněnou cenou do rukou investora. Co se týče regionu s nejvyšší nezaměstnaností, investor je zvýhodněn, a to hmotnou podporou pro podnikatele (týká se Bruntálska a Karvinska). Podmínky, které musí příjemce státní pomoci splňovat, jsou rozdílné podle toho, v jakém hospodářském odvětví daný subjekt plánuje podnikat. Například pro podnikatelskou činnost ve zpracovatelském průmyslu musí podnikatel pro dosažení na

¹⁹ CENIA. *Hospodářství a životní prostředí v České republice po roce 1989*. 2008. Dostupné z: [http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFT22M28](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFT22M28).

²⁰ Dostupné z: <http://podnikatel.kr-moravskoslezsky.cz>

zvýhodnění investovat do dlouhodobého majetku své společnosti od 50 do 100 milionů Kč podle míry nezaměstnanosti v dané části kraje a polovina těchto investic musí být využita na nákup nového strojního vybavení firmy. Pro podnikatele v oblasti vývoje nových technologií musí být počáteční investice do dlouhodobého majetku v minimální výši 10 milionu Kč, také u těchto inovativních společností musí investor minimálně polovinu financí zainvestovat do nového zařízení a navíc musí vytvořit více než 40 pracovních míst na trhu práce. Společnosti zaměřené na marketingové, administrativní, finanční služby a služby v oblasti lidských zdrojů musí splňovat jeden hlavní předpoklad pro získání výhodné pobídky, a to najmout více než 140 lidí, se kterými naváže pracovní poměr. Mezi další podmínky, stejné pro všechny výše vyjmenované oblasti, spadá časová vázanost: tříletá lhůta na splnění všech podmínek, která se začíná načítat od okamžiku rozhodnutí o přidělení státního zvýhodnění a trvá po celou dobu, kdy bude daná společnost státem finančně nebo jinak zvýhodňována (což je zpravidla doba pěti let). V daném časovém období musí dodržet určitou kvótu najatých zaměstnanců a výši počátečních investic, jak bylo stanoveno v podmínkách. Finanční zvýhodnění může pokrýt 40 - 50% nákladů společnosti, záleží na velikosti podniku.²¹

2.5.2 Průmyslové zóny

S příchodem prvních investorů začaly v devadesátých letech vznikat plochy s vybudovanou infrastrukturou vhodnou přímo pro podnikání. Tyto plochy nazýváme průmyslové zóny a nabízejí potřebné zázemí pro přicházející společnosti, které mají v úmyslu zde umístit své centra podnikání. Mezi nejvýznamnější průmyslová centra patří zóny v Ostravě-Hrabové, v Mošnově a v Orlové, tato centra mají ještě volnou kapacitu, aby pojala nová firemní sídla investorů. Oproti tomu průmyslová centra v Bolaticích, v Českém Těšíně, ve Frýdku-Místku, Třinci, Krnově a Nošovicích hlásají plný stav. Celkově může nabídnout svou kapacitu pro nové investory pětadvacet procent ze všech průmyslových parků v kraji. Za zmínku stojí například průmysl soustředěný v Karviné, kde byly v devadesátých letech průmyslové plochy pro investory připraveny jako první. Odstartoval tak trend průmyslových center v Moravskoslezském kraji. Průmyslové zóny v Karviné a v Kopřivnici se zase vyznačují největším počtem sídlících společností. Za nejúspěšnější je pokládán areál v Ostravě-Hrabové a Krnov se zase vyznačuje největším počtem usídlených malých podniků. Automobilka Hyundai se nachází v oblasti Nošovice.²²

²¹ Dostupné z: http://podnikatel.kr-moravskoslezsky.cz/investicni_pobidky.html

²² Dostupné z: http://podnikatel.kr-moravskoslezsky.cz/investicni_pobidky.html

Investor se zájmem působit v moravskoslezském kraji se setká určitě s pojmem brownfield. Brownfield jsou místa doposud nevyužitá a hledající své uplatnění, současně pracující na své revitalizaci po předchozím zatížení, ať už ekologickém nebo průmyslovém. Jsou to nevyužitá plochy, jejichž stav nedovoluje jejich využívání, ale do budoucna se s nimi počítá pro průmyslové využití. Na Ostravsku a Karvinsku jsou za brownfields považovány prostory dolů a jejich přilehlé okolí, plochy, na které byl svážen odpad a opuštěné průmyslové, hospodářské, hornické a historické budovy a areály. Tyto plochy, ať už v soukromém či státním vlastnictví, pobírají na své znovuoobnovení dotace od států už od roku 2005. „Ministerstvo životního prostředí podporu brownfields jednoznačně podporuje. Tento trend je viditelný v poslední době, kdy se uplatňuje snaha omezovat počet připravovaných „greenfields“ (stavba na „zelené louce“) pouze na ty, které jsou určeny pro strategické investory, a na oblasti, kde není uspokojena poptávka po volných plochách.“²³ (Cenia, 2008, s. 61)

Namátkově můžeme jmenovat Důl František v obci Horní Suchá, Důl Žofie v Orlové, bývalé kasárny ve Frýdku-Místku a na Bruntálsku zámecký park v obci Jindřichov nebo zemědělský areál v Osoblaze na hranicích s Polskem.²⁴

Území, které překlenulo nebo ještě vůbec neprošlo tzv. obdobím, kdy bylo označováno jako Brownfield, ale ještě se nedá nazvat plnohodnotnou průmyslovou zónou, nazýváme rozvojovou plochou. Tato plocha je plně připravena sloužit investorovi podle způsobu jejího využití. Záleží, jestli případný investor hodlá území využít pro stavbu bytových jednotek, pro turistická a rekreační zařízení nebo pro své komerční účely.²⁵

2.5.3 Klastry

Unikátnost průmyslu v moravskoslezském kraji je celorepublikově určena tzv. klastry. Usnadňují orientaci investorů ve změní průmyslových zón v kraji. Klastř se nazývá území osídleno shlukem firem a společností, které jsou na sebe vázány a jejich fungování se odvíjí jeden od druhého. Nejčastěji jsou založeny podle odvětví, na které se dané podniky specializují. Jsou provázány využíváním stejné infrastruktury v dané průmyslové zóně,

²³ CENIA. *Hospodářství a životní prostředí v České republice po roce 1989*. 2008. Dostupné z: [http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFT22M28](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFT22M28).

²⁴ Dostupné z: <http://podnikatel.kr-moravskoslezsky.cz/brownfields.html>

²⁵ Dostupné z: http://podnikatel.kr-moravskoslezsky.cz/rozvojove_plochy.html

dodavatelskými vztahy, využívanými kanály zprostředkujícími cestu k uživateli jejich produkce, používáním stejných technologií či výrobních vstupů. Místo tedy vzájemné konkurence se podniky pomyslně spojily a využívají tak společné síly k produkování silnějšího výstupu a společnému vyvíjení nových technologií. Nemusí to však být jen podnikatelské subjekty se stejným zaměřením, ale i různé veřejné instituce, které se navzájem doplňují a výstup jednoho subjektu tak slouží jako vstup k dalšímu zpracování druhého subjektu. Podniky, instituce a společnosti si nadále konkurují, ale zároveň musí překonávat stejné bariéry v podnikání. Společným překonáváním těchto bariér se stávají silnější místo, aby se jednotlivé subjekty oslabovaly v případě, že by tyto překážky musely pokořovat samostatně. Výhody plynoucí z utváření klastrů jsou tedy následující: efektivní fungování klastru posiluje konkurenceschopnost podniků, podporuje ekonomický rozvoj dané oblasti, ve které působí (v našem případě kraje), zvyšuje množství inovativních technologií, zlepšuje produktivitu ekonomických subjektů působících v klastru, láká svým optimálním fungování ke vstupu do klastru nové investory, započíná tak vznik nových podniků a zvětšuje své řady, s příchodem investorů připlouvají i tolik potřebné finance, posiluje exportní schopnost země, subjekty upevňují své postavení a vzájemné vztahy mezi hospodářskými subjekty v tomto seskupení.²⁶

2.6 Zemědělství

Se skončením politiky centrálního řízení se hlavně v devadesátých letech musel Moravskoslezský kraj potýkat s úpadkem zemědělství. Poklesl objem zemědělské produkce a mnoho lidí zůstalo bez práce. To bohužel v některých regionech jako je třeba Bruntálsko přetrvává dodnes. Lidé, kteří byli zvyklí po celou dobu pracovat v zemědělských družstvech, jen těžko hledají práci a mnozí ani nemají možnosti nebo chuť dojíždět z venkova do měst za prací. Zatímco vyvstal nový problém, co s neobdělávanou zemědělskou půdou, vzrostlo množství luk. Díky nepoužívání hnojiv na obhospodařování půdy se zlepšila kvalita jak půdy, tak i podzemních vod. Od roku 2000 se začal klást důraz na ekologicky smýšlející hospodářství, které má za úkol rozvíjet možnosti půdy po stránce rekreační a krajinné. Dalším faktorem, který stál za útlumem v zemědělství po roce 1989, bylo zavedení záporné daně z obrátu, ceny potravin stouply tak o čtvrtinu. To mělo zákonitě za následek snížení poptávky po potravinách. Kromě odbourání dotace na potraviny byly omezeny i finance, které doposud stát zemědělství poskytoval. Navíc se na český trh začaly dostávat zahraniční konkurence. Z okolních států k nám proudily importované produkty. To mělo za následek

produkování většího množství potravin, než bylo ve skutečnosti potřeba. Logicky se muselo přistoupit k omezení zemědělské výroby.²⁷

Jak už bylo výše zmíněno, od roku 1991 procházelo české zemědělství vlnou restituce.²⁸ Půda tak připadla osobám, které nikdy dříve v zemědělství nepracovaly, mnohdy dokonce lidem žijícím ve městě. Reformovaná družstva tak pocítila velkou finanční i naturální ztrátu. V mnoha případech tedy půda ležela ladem a nikdo ji neobhospodařovalo, protože její vlastníci nebo nájemci na venkově nežili. Drtivá většina půdy ležela v rukou jednotlivců, část patřila malým podnikům a minimum zemědělské půdy obhospodařovaly velké zemědělské společnosti. „Došlo k situaci, kdy asi 90% zemědělské půdy bylo v nájmu a část z ní nebyla obhospodařována vůbec.“ (Cenia, 2008, s. 98)

Postupný vývoj objemu hrubé zemědělské produkce v letech 1990-2006 měl klesající tendenci. Pouze rok 2004 byl výjimečně úrodným. Následkem tohoto trendu zaznamenala i zaměstnanost pokles. Poklesla i živočišná výroba, luky a pastviny tedy neměl kdo spásat a narůstaly hektary půdy s klesající hodnotou. Tento stav přinesl jedině pozitivum a to, se zlepšilo zamoření půdy, které způsobovaly výkaly chovným zvířat, a tím i celková úroveň životního prostředí.²⁹

Posledním důvodem, proč v devadesátých letech výrazně poklesla zemědělská výroba, byl rozmach stavebnictví. „I po roce 1990 pokračovaly zábory zemědělské půdy pro nezemědělské užití, především pro výstavbu silnic a dálnic, obchodních center, průmyslových zón, satelitních městeček a bytů, zejména v regionech velkých měst, což je z hlediska životního prostředí nežádoucí.“ (Cenia, 2008, s. 98) Ze sociálního hlediska zemědělství v letech 1989-2005 bojovalo se zvyšujícím se průměrným věkem zemědělců. Mladí lidé neměli o práci na venkově zájem. Chyběli zemědělství odborníci.³⁰

²⁷ CENIA. *Hospodářství a životní prostředí v České republice po roce 1989*. 2008. Dostupné z: [http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFT22M28](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFT22M28).

²⁸ Restituce probíhaly na základě zákona č.229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů v družstvech, včetně jejich novel a prováděcích předpisů.

²⁹ CENIA. *Hospodářství a životní prostředí v České republice po roce 1989*. 2008. Dostupné z: [http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFT22M28](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFT22M28).

³⁰ CENIA. *Hospodářství a životní prostředí v České republice po roce 1989*. 2008. Dostupné z: [http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFT22M28](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFT22M28).

Pod pojem zemědělství řadíme i problematiku lesního hospodářství, které právě v Moravskoslezském kraji hraje velkou roli, jelikož je kraj z cca 45% zalesněn. Po opuštění zemědělských půd docházelo až už samovolně, tak řízeně k zalesňování území i přesto, že těžba v průběhu období 1993 – 2011 stále rostla. Lesy tedy nebyly zatěžovány více než by unesly, jejich stav se však zhoršil a to vlivem tzv. odlišťování. Dalším problémem je druhová nerovnováha lesů, kdy stromy jehličnaté svým množstvím převyšují množství stromů listnatých. Stále se tedy nedaří naléznout v tomto sektoru té správné rovnováhy.³¹

2.7 Dopravní infrastruktura

S příchodem tržního hospodářství ČR orientovala svou pozornost z východních na západní poměry. Odlehlo tak převážně lodní a železniční dopravě a začala se budovat kvalitní dopravní síť. Moravskoslezský kraj, který leží na strategickém místě mezi Polskem a Slovenskem, tak dostal novou tvář díky výstavbě nové dálnice. „V roce 2008 Moravskoslezský kraj odčerpal ze státního fondu dopravní infrastruktury 10,1 mld., což bylo vůbec nejvíce ze všech krajů. Většina prostředků šla na dobudování dálnice D47 (budoucí D1).“³²(Votava, 2009, s. 42)

Rozvoj zaznamenala také letecká doprava, jelikož mošnovské letiště patří k těm největším v Česku. Silniční doprava v roce 2006 zaznamenala třikrát vyšší vytíženost než v roce 1989. Po omezení těžkého průmyslu, který do té doby zastával roli největšího znečišťovatele přírody, tuto roli převzala právě dopravní sféra. Nemluvíme jen o karcinogenních látkách vypouštěných do ovzduší, ale i o násilných vstupech do krajiny, které si například stavba dálnice vyžádala.³³

V druhé polovině let 1991 – 2011 se začal klást důraz na modernizaci letiště Leoše Janáčka v Mošnově. V roce 2010 a 2011 si prošlo letiště Leoše Janáčka modernizací a celkovou rekonstrukcí. Letiště stále na zdokonalování pracuje a zvyšuje počet dopravců,

³¹ CENIA. *Hospodářství a životní prostředí v České republice po roce 1989*. 2008. Dostupné z: [http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFT22M28](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFT22M28).

³² VOTAVA, Jiří. *Vliv dopravy na regionální rozvoj v Moravskoslezském kraji*. Ostrava, 2009. Bakalářská práce. Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Fakulta ekonomická, Katedra regionální a environmentální ekonomiky.

³³ CENIA. *Hospodářství a životní prostředí v České republice po roce 1989*. 2008. Dostupné z: [http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFT22M28](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFT22M28).

jejichž charterové lety připravují lidi do destinací, jako jsou kromě Prahy i Moskva, Londýn, Amsterdam a Brusel.³⁴

I přesto, že má Moravskoslezský kraj ideální podmínky, co se týče umístění v Evropě, rozdělení vytižení různých druhů dopravy v roce 2009 nebylo optimální. Přeprava nákladů putujících do průmyslových zón jen z 20 % putovala po železnicích a z 80 % po silničních komunikacích.³⁵

2.8 ArcelorMittal Ostrava

Jedná se o největší hutní společnost v republice, jejichž základy datujeme od roku 1942. O šest let později se rozvoj provoz strojírný a válcovny trub v Ostravě-Vítkovicích. Posledním dnem v roce 1951 se budoucí ArcelorMittal Ostrava, jak jej známe teď, vyčlenil jako samostatný národní podnik a fungoval pod názvem Nová Huť Klementa Gottwalda. O dva roky později v období končící první pětiletky měla společnost v provozu dvě koksárenské baterie, dvě vysoké pece, čtyři pece dvěstětunové, pět hlubinných, dříve zmíněnou válcovnu trub a další. V následujících letech se podnik rozpínal a rozšiřoval výrobu na koks, železo a ocel. V šedesátých až osmdesátých letech procházela Nová Huť rozsáhlými rekonstrukcemi pecí a válcoven.³⁶

V revolučním roce 1989 se ostravský gigant přejmenoval na Novou Huť státní podnik. S formálními změnami přišla i změna ve výrobě, kdy docházelo k významným technologickým událostem. V letech 1993-1999 zavedla Nová Huť taková opatření, že se stal jejich proces výroby méně energeticky náročný. V komplexu podniku byla vybudována pásová minihuť. Velkou změnu přinesl roku 2003. Indický investor Lakshmi Mittal koupil v rámci privatizace tento hutnický gigant a zavedl v něm firemní politiku ve znamení restrukturalizace a modernizaci. Oficiální název se změnil na ISPAT Nová Huť, akciová společnost. Budoucnost podniku v té době nabrala nový dech. Hned o rok později se vytvořil ze společnosti a různých přidružených podniků a dceřiných společností koncern známý v té době pod názvem Mittal Steel Ostrava. K bývalé Nové Huti se přidružily společnosti jako Jakl Karviná, Nová Huť Zábřeh a Vysoké pece Ostrava. V roce 2006 projevil Lakshmi Mittal

³⁴ Dostupné z: <http://www.airport-ostrava.cz/cz/page-tiskove-zpravy/>

³⁵ VOTAVA, Jiří. *Vliv dopravy na regionální rozvoj v Moravskoslezském kraji*. Ostrava, 2009. Bakalářská práce. Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Fakulta ekonomická, Katedra regionální a environmentální ekonomiky.

³⁶ DVOŘÁK, Alois, Rudolf KRAUTWURST, Vojtěch KROPÁČEK, Pavla LEVÁ a Pavel PASTOR. *Dějiny NHKG*. 1. vyd. Praha: ROH v Praze, 1981. 168 s.

zájem o převzetí Arcelorů. Ke konci roku se mu jeho záměr povedl uskutečnit a rada Arcelorů oznámila sloučení s firmou Mittal Steel. Název světového giganta se změnil do současné podoby ArcelorMittal Ostrava. Společnosti, které se během vytváření koncernu Mittal Steel Ostrava v roce 2004 oddělily, se po třech letech vrátily zpátky a organizačně se opět připojily ke své mateřské společnosti. V roce 2008 společnost vyprodukovala 103,3 milionů tun surového železa. Potvrdila tak své prvenství ve světové výrobě železa.³⁷

Společnost je významným sponzorem jak českých, tak i světových akcí. Zaměstnává ve více než šedesáti zemích přes tři sta tisíc zaměstnanců. Aktivně se podílí v Moravskoslezském kraji na zlepšování životního prostředí (například výstavbou stromu na hlavní třídě v Havířově). Podle tiskové zprávy z roku 2011 zaměstnával koncern Mittal Steel Ostrava okolo devíti tisíců lidí s průměrnou mzdou 30 816 korun za rok 2010.³⁸

„Výrobní činnost společnosti je zaměřena především na výrobu a zpracování surového železa a oceli a hutní druhovýrobu. Největší podíl hutní výroby tvoří dlouhé a ploché válcované výrobky. Strojírenská výroba produkuje z největší části důlní výztuže a silniční svodidla. Servis a obslužné činnosti jsou v převážné míře zajišťovány vlastními obslužnými závody,“³⁹

2.9 Vítkovice Machinery Group

Jako první se myšlenkou využití vodní energie řeky Ostravice pro železárenský průmysl začal zabývat skot John Baildon v roce 1809. Samotný železářský závod byl založen v roce 1828. Vítkovické železářny mají bohatou historii plnou změny majitelů, různých spoluprací a rekonstrukcí. Změřme se tedy na ty novodobé dějiny v období 1991-2011.⁴⁰

V letech 1990-1993 se do pozice ředitele dostává František Hromek. Ten nechává u firmy Atkins zhotovit komplexní studii vypovídající o aktuálním stavu koncernu v roce 1991. Na základě této analýzy poté Vítkovice procházejí složitým procesem restrukturalizace a modernizace. Ukončení výroby surového železa zasáhlo Vítkovické železářny v roce 1996, jelikož se rozpadla se změnou politických poměrů Rada vzájemné hospodářské pomoci a průmyslové nadvýroba přechází do útlumu. Na podzim roku 1998 tedy vítkovické pece s konečnou platností vychladly. Nové politické a ekonomické klima přeje podnikatelským aktivitám. Významným spoluprací tak podnik navázal s asijskou velmocí Čínou. V přirozeně

³⁷ Dostupné z: http://www.arcelormittal.com/ostrava/AM_history_s2_cz.html

³⁸ Dostupné z: http://www.arcelormittal.com/ostrava/AM_tz_187_s1_cz.html

³⁹ Dostupné z: www.arcelormittal.com/ostrava/

⁴⁰ Dostupné z: <http://www.vitkovice.cz/9/cs/node/2476>

konkurenčním prostředí není o nové zakázky nouze, ale zároveň musela společnost čelit i velkému počtu konkurentu. V tomto boji se podařilo obstát a v devadesátých letech zrealizovala řadu významných zakázek. Mimo jiné zhotovení potrubní spojky pro Pákistán v roce 1994 nebo Mariánský most v Ústí nad Labem v roce 1998, který byl ohodnocen titulem Steel Design Award. Souběžně je firmy rozdělena na části, které byly rozprodány. Například hutní odvětví odkoupila ruská společnost Evraz a novým majitelem válcovny trub se stal izraelský podnik Chiran Group. Na jaře roku 1999 je prodána vítkovická lahvárna společnosti Lahvárna Ostrava. Na přelomu tisíciletí se česká společnost potýká s obrovskými dluhy a ekonomickou krizí.⁴¹ Jelikož vláda změnila svůj původní záměr rozprodat společnost a přijme nabídku na odkup právě Lahvárny Ostrava v čele s Janem Světlíkem. Rozhodnutí se ukáže jako správné a obyvatelé Ostravy mohou být svědky jejího zmrtvýchvstání. Do popředí se díky citlivým záměrům nového vlastníka dostane modernizovaná strojírenská produkce technologií sloužící pro těžební, chemické, petrochemické a energetické společnosti. Dobře promyšlené financování rozšiřuje společnost o odborníky, otevírá zahraniční pobočky a poskytuje kompletní dodávky strojírenských a energetických celků. Doposud společnost fungovala pod názvem holding Vítkovice, od roku 2008 se však přejmenovává na Vítkovice Machinery Group, tak jak jej známe dnes.⁴²

V roce 2011 skupina investovala jak do tradičních, tak do nových výrob, aby posílila svou pozici na světových trzích. Kromě modernizace svých postupů a rekonstrukce participuje na projektu Green Technology. Jednou podkapitolou je zde pohon na stlačený zemní plyn (CNG). Vyvíjejí nejen pohony pro auta, ale i pro lokomotivy a budují veřejné stanice CNG. Dalším projektem je kovárna třetího tisíciletí s linkou rychlokovacího stroje, ojedinělého v celé Evropě. Vítkovice se angažují v širokém spektru odvětví, takže zasahují i do informačních technologií.⁴³ Holding tvořený více než třiceti společnostmi zaměstnává okolo osm a půl tisíce lidí.

2.10 Hyundai Nošovice

Na jaře roku 2006 se jihokorejský investor Hyundai rozhodl umístit jeden svůj evropský závod v ČR a konkrétně v Moravskoslezském kraji. Vznik pobočky společnosti Hyundai v Nošovicích, tak znamenal pro kraj příchod největšího zahraničního investora. S příchodem firmy Hyundai tak přišel i příliv financí v podobě jedné miliardy eur.

⁴¹ Dostupné z: <http://www.vitkovice.cz/9/cs/node/2476>

⁴² Dostupné z: <http://www.vitkovice.cz/9/cs/node/2476>

⁴³ Dostupné z: <http://www.vitkovice.cz/9/cs/node/2477>

Rozhodnutí o umístění továrny právě v MSK rozhodla přítomnost sesterské společnosti Kia, která se nachází v Žilině. A dostupnost Žilina byla právě ze všech vytipovaných lokalit u lokality Nošovice nejsnadnější. Stavba závodu započala v roce 2007 a provoz závodu byl zahájen v roce 2008 i přesto, že společnost Hyundai nedovršila ještě všechny své stavitelské plány. Areál firmy byl vystavěn s neuvěřitelnou rychlostí a za dodržení přísných ekologických podmínek. Na konci roku 2008 tak automobilka vypustila na trh automobilu první model vozu Hyundai i30. Příchod investora Hyundai znamenal pozdvihnutí ekologického smýšlení v kraji, jelikož společnost velice dbá na ochranu životního prostředí a nabádá k tomu i své zaměstnance. Další ekologicky šetrným znakem závodu je systém mostů, přes které mezi sebou v průmyslové zóně Nošovice dopravují všechny potřebný materiál a šetří tak dopravní infrastrukturu. Společnost disponuje v areálu i svým vlastním zařízením k čištění odpadních vod. Hyundai založil i svůj vlastní fond s názvem Fond Hyundai, ze kterého financuje ekologické aktivity v kraji. Díky otevření závodu se vytvořilo na trhu práce přes 3 000 pracovních míst. Vstup společnosti Hyundai na český trh v roce 2005 znamenala jistou záchranu MSK. V případě, že by se automobilka nerozhodla umístit svůj závod právě v tomto kraji, by hospodářský vývoj kraje minimálně stagnoval, ne-li se propadal. Mimo to, že společnost poskytla práci velkému počtu občanů kraje, stará se i o životní prostředí. Mezi její nejvýznamnější pozitivní akce patří: pravidelná starost o přírodní část průmyslové zóny, ve které je závod umístěn a postavení beskydského průchodu pro velkou zvěř, která tak neztrácí své životy pod koly automobil.⁴⁴

2.10.1 Příchod významného investora Hyundai Motor Manufacturing Czech

Hyundai Motor Manufacturing Czech je největším zahraničním investorem v Moravskoslezském kraji. Jeho areál se nachází v Nošovicích nedaleko od Ostravy. Jihokorejská společnost plánovala v roce 2007 investovat do roku 2011 do stavby areálu a všeho potřebného vybavení v Nošovicích přes 32 miliard Kč. Plánovala vyrábět 300 000 automobilů a 600 000 automobilových dílů ročně, nabídnout tak přímo práci 3 500 lidem a dalších 6 900 pracovních míst nepřímo.

Jak napovídá skutečnost, že právě jihokorejská firma Hyundai se rozhodla umístit své první evropské ústředí právě v MSK, kraj se vyznačuje velkou koncentrací strategických ústředí ať už státní správy, tak i velkých firem. To je dalším důležitým faktorem pozitivně

⁴⁴ BILÍKOVÁ, Petra. *Ekonomické vztahy České republiky a Jižní Koreje na příkladu automobilového průmyslu a firmy Hyundai*. Diplomová práce. Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Fakulta ekonomická, Katedra ekonomické žurnalistiky.

ovlivňujícím hospodářský vývoj kraje. Nejvyšší výskyt řídicích ústředí národních i nadnárodních firem je ve Středočeském kraji, Moravskoslezský kraj tedy zaujímá druhé místo. V MSK se nachází 24 ústředí národních a nadnárodních společností z celkového počtu 200 ústředí na území ČR. Činnost společnosti Hyundai přivedl do MSK i jiné firmy, jejichž činnost pozitivně působí na ekonomický rozvoj. Jsou to firmy spojené s automobilovým průmyslem: Dong-Hee Industrial se sídlem v Českém Těšíně, Dymos se sídlem v Nošovicích, Hanil E-Hwa, jehož ústředí je umístěno ve Frýdku-Místku, Hysco se sídlem v Nošovicích, Matador-Dong Won, Plakor, jehož závod sídlí v průmyslové zóně Baliny v Třinci, firmy Se-Jong sídlící v Karvině a SungWoo Hitech v Ostravě – Hrabové. S přílivem zahraničních investorů přicházejí i jejich investice, které se podílejí na zvyšování ekonomické úrovně v kraji. MSK se v letech 2002 – 2007 mohl pochlubit jedním z nejvyšších přílivů přímých zahraničních investic v ČR. V současné době automobilka zaměstnává 3 500 lidí, z toho 96% české národnosti a z velké části z moravskoslezského kraje. Průměrný věk zaměstnanců je okolo 30 let, to znamená, že Hyundai dává možnost kariérního startu i absolventům. Snižuje se tak nezaměstnanost v jejich řadách, která je v současné době kritická.⁴⁵

⁴⁵ Dostupné z: <http://www.hyundai-motor.cz/index.php>,

2.11 Závěr první kapitoly

Na makroekonomické regionální rozdíly nebyl v průběhu devadesátých let kladen takový důraz, ale zpětně se ze statistik dozvídáme, že Moravskoslezský kraj byl ve svém ekonomickém vývoji značně zpožděnější než ostatní regiony. Jedním z důvodů, proč se nekladl takový důraz na rozdíly v regionálních makroekonomických veličinách, byla nestálost stále se ještě měnící ekonomické situace a ustalování hospodářských změn. Regiony kraje jsou však teď zpětně řazeny mezi regiony hospodářsky slabé až regiony strukturálně postižené, kterým stát věnoval soustředěnou a intenzivní podporu. S uzavíráním dolů a omezování těžby uhlí byl spojen projekt plynofikace, kdy se od roku 1994 přecházelo z energetické potřeby uhlí na zemní plyn. Značný pokles hospodářského cyklu byl tedy zaznamenán v letech 1990 – 1994, kdy byl veškerý průmysl i zemědělská výroba v útlumu vlivem transformace. Od roku 1995 pokles přetrvával, protože ekonomická transformace odklonila pozornost od těžkého průmyslu a soustředila se na rozvoj sektoru služeb. S náhlým odklonem a pozastavením těžkého průmyslu se odstoupilo od spotřeby primárních zdrojů paliva, s růstem strojírenství v kraji se však trend od roku 2000 vrátil zpátky k potřebě uhlí jako energetického zdroje. Vývoj energetické spotřeby stále mírně stoupá vlivem hospodářského rozvoje.

Významnými ekonomickými událostmi bylo ukončování těžby uhlí, vznik nových podnikatelských subjektů a příchod největšího investora do ekonomiky kraje. Právě na odraz těchto skutečností v regionálním tisku je zaměřená poslední kapitola této práce.

Do budoucna vedení Moravskoslezského kraje plánuje zapojit více lidského kapitálu a snižovat tak nezaměstnanost v kraji, podporovat podnikatelské prostředí a převážně malé podnikatele a vytvářet prostředí atraktivní pro zahraniční investory. Významným faktorem, který stojí za ekonomickým oživením Moravskoslezského kraje je financování z fondů Evropské Unie, která tak obrovským dílem přispívá k chodu ekonomiky v kraji.

3 Zpravodajství v tištěných médiích se zaměřením na ekonomiku

3.1 Česká média v devadesátých letech

Porevoluční období se neslo v duchu demokratizace a komercializace. S příchodem liberálně demokratického režimu s tržními prvky přecházela periodika z rukou autoritářského státu do soukromého vlastnictví. Propagandistické a ideově osvětové deníky se přetransformovaly v masová média s prostorem pro svobodu projevu. Zároveň tvořili jakousi platformu pro začínající veřejnou debatu o věcech veřejného zájmu. Slova se ujalo soukromé podnikání a média se zbulvarizovala.⁴⁶

Tyto kroky samozřejmě nepřicházely jen tak ojediněle, ale byly doprovázeny převraty v ekonomickém a legislativním rámci, vymezila se reklama, začaly se ujasňovat vlastnické vztahy a vytvořila se poptávka. Lidé konečně mohli otevřeně vyložit své požadavky na rozdíl od předešlého období, kdy veškerá média sloužila vedení státu a využívala jich jen stranická politika.

Výrazným prvkem celé transformace byla privatizace. Média se začala vyvíjet jako podnikatelské subjekty. Od této doby paralelně fungují veřejnoprávní a soukromé televize a rozhlas. Odlehčení společenské atmosféry a uvolnění politických poměrů byl poskytnut prostor komercializaci. „Náklady na reklamu stouply z tří milionů v roce 1990 přes devět miliard v roce 1996 až na téměř třicet miliard v roce 2008.“⁴⁷

Nová legislativa se opírala o přijatou Listinu základních práv a svobod, která do té doby nebyla v praxi aplikovaná. Cenzura padla s minulým režimem.

3.2 Historie ekonomické žurnalistiky

Němečtí vydavatelé novin koncem devadesátých let přišli na to, že propojení zpravodajství a ekonomiky je doposud novým a neprozkoumaným prostorem. Navíc se tato varianta jevila jako finančně zajímavá, protože ekonomické subjekty, o kterých se v periodikách psalo, byly na vrcholu „burzovního boomu“.⁴⁸

Hlavními vydavatelskými, která se nebála rozšířit řady svých zaměstnanců, aby se mohla lépe a podrobněji věnovat ekonomickému zpravodajství, byla německá firma Gruner +

⁴⁶ BEDNAŘÍK, Petr; JIRÁK, Jan; KOPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2011. str. 448. ISBN 978-80-247-3028-8.

⁴⁷ BEDNAŘÍK, Petr; JIRÁK, Jan; KOPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2011. str. 448. ISBN 978-80-247-3028-8.

⁴⁸ BAKIČOVÁ, Hana; RUSS-MOHL, Stephan. *Žurnalistika: Komplexní průvodce praktickou žurnalistikou*. 1. Vyd. Praha: Grada Publishing, 2005. str. 316. ISBN 80-247-0158-8.

Jahr a britský koncern Pearson-Group. Zaútočili tak na vedoucí pozice, na kterých v ekonomické žurnalistice úřadovali giganti jako Wall Street Journal ze Spojených států amerických a Financial Times z Velké Británie. A ti si také toto prvenství drží doposud.⁴⁹

Po těchto prvotních vlaštovkách se osmělily i ostatní periodika, která po jejich vzoru rozšířila podíl ekonomických článků ve výtiscích a neváhala přidat i přílohy. Šlo například o Frankfurter Allgemeine Zeitung nebo Die Welt. Po seriózních novinách následovaly nový trend i rádia, televize a ostatní elektronická média. A publikum bylo fascinováno. „Frank Werner, šéfredaktor Eura a jeden z nejúspěšnějších tvůrců ekonomických periodik, říká, že nejdůležitějším motivem pro koupi magazínů, věnujících se investičním a vkladovým strategiím, je touha po penězích.“ (Russ-Mohl, 2005, str. 169) Z tohoto výroku se tedy dá vyvodit, že lidé rádi čtou ekonomické zprávy o velkých podnicích, protože si zatím představují jejich úspěšné majitele a promítají do těchto představ své vlastní touhy po tom být bohatý. Další věcí je, že čtení o investičních strategiích dává publiku reálnou šanci něčemu se přiučit a teoreticky i na burze zbohatnout.⁵⁰

V současnosti je už ekonomické zpravodajství na jiné úrovni. Jak popsal Stephan Russ-Mohl: „S expanzí ekonomického zpravodajství se rovněž posouvají obsahové akcenty o podnicích směrem k financím, investičním strategiím, servisu.“ (Russ-Mohl, 2005, str. 169) Avšak úskalím soudobého zpravodajství popisujícího ekonomiku je přehršení informací a jejich útržkovitost. Jak samotnému novináři, tak hlavně čtenáři unikají podstatné informace, souvislosti a pozadí daných ekonomických kauz a sám novinář začátečník není schopen všechny tyto chybějící aspekty do své práce zahrnout.⁵¹

Ekonomické subjekty se snaží ovlivňovat redakce periodik a splňovat si tak jejich prostřednictvím své cíle. Zpravodajství tak může lehce sklouznout do závislosti na firemních oddělení public relations. Hlavním záměrem společností je získat si pozornost publika.

Ekonomické zpravodajství má tendence pohybovat se po takzvaných „krátkodobých módních vlnách“, jak je nazval W. Kaden. Znamená to, že každé aktuální téma je zpracované

⁴⁹ BAKIČOVÁ, Hana; RUSS-MOHL, Stephan. *Žurnalistika: Komplexní průvodce praktickou žurnalistikou*. 1. Vyd. Praha: Grada Publishing, 2005. str. 316. ISBN 80-247-0158-8.

⁵⁰ BAKIČOVÁ, Hana; RUSS-MOHL, Stephan. *Žurnalistika: Komplexní průvodce praktickou žurnalistikou*. 1. Vyd. Praha: Grada Publishing, 2005. str. 316. ISBN 80-247-0158-8.

⁵¹ BAKIČOVÁ, Hana; RUSS-MOHL, Stephan. *Žurnalistika: Komplexní průvodce praktickou žurnalistikou*. 1. Vyd. Praha: Grada Publishing, 2005. str. 316. ISBN 80-247-0158-8.

okamžitě ve všech médiích, ale v okamžiku, kdy se vynoří jiná ekonomická novinka, je od předešlé problematiky upuštěno. To má za následek, že je zpracováno nekvalitně, rychle, mnohdy bez podstatného spleťtého pozadí případu a všech okolností. Ekonomické zprávy totiž ve většině případů připravují nezkušení redaktori, kteří nejsou schopni správně vystihnout a čtenáři vykreslit všechny spojitosti. V regionálních redakcích chybí zkušení zpravodajové, kteří by zaučovali začínající žurnalisty. Všechny zkušené a schopné redaktory si do svých redakcí natáhly odborné a známé periodika.⁵²

Dalším faktorem ovlivňujícím kvalitu ekonomického zpravodajství v tištěných médiích je věčný boj s inzercí. Je všeobecně známo, že v novinách je málo místa, které je postoupeno placeným reklamám. Pokud tedy chtějí regionální noviny zachytit všechny významné události napříč všemi sférami, místa pro spleťté ekonomické kauzy je žalostně málo.

Není na škodu také hledat různé spojitosti mezi členy redakce, která píše o daném podniku a jeho hospodářských aktivitách a mezi zaměstnanci této firmy. Ne zřídka mají právě tito žurnalisté osobní zájem na tom, aby daný článek vyšel a na ekonomický subjekt házel to správné světlo.

Jedním z názorů je i to, že zpravodajství působí cyklicky a stereotypně. Redaktori se drží v zajetých kolejích, kde je určeno na jakou událost se přikládá důraz a jestli ve smyslu pozitivním nebo negativním. Publikum si žádá mimořádné zprávy. Událost, o které se píše, tedy musí mít ten správný říz, aby čtenáře přitáhl už jen titulek. Nikdo nechce číst nudné a nic neříkající informace o provozu společnosti, ale o jejich skandálech a naopak o úspěších.⁵³

Důvěryhodnost ekonomické žurnalistiky narušuje výskyt až příliš velkého množství pozitivních článků, které ve čtenáři vzbuzuje dojem, že se jedná o skrytou reklamu. Naopak publikum vítá, když si určitý obrovský anonymní koncern může spojit s nějakou tváří a

⁵² BAKIČOVÁ, Hana; RUSS-MOHL, Stephan. *Žurnalistika: Komplexní průvodce praktickou žurnalistikou*. 1. Vyd. Praha: Grada Publishing, 2005. str. 316. ISBN 80-247-0158-8.

⁵³ BAKIČOVÁ, Hana; RUSS-MOHL, Stephan. *Žurnalistika: Komplexní průvodce praktickou žurnalistikou*. 1. Vyd. Praha: Grada Publishing, 2005. str. 316. ISBN 80-247-0158-8.

vedoucí osobností (například Bakala versus RPG). Velice to ovlivňuje všeobecné vnímání společnosti veřejností.⁵⁴

3.3 Zpravodajství v tištěných médiích

Zpravodajství v médiích má oproti rozhlasovému a televiznímu vysílání řadu výhod i nevýhod. Ztížení práce redaktora a potažmo editora je umístění dané zprávy na správnou stranu, do odpovídající rubriky a zvolení poutavého titulku. Na tom závisí, jestli čtenář vynaloží tu snahu a danou zprávu si přečte. Je to svým způsobem umění. Naopak rozhlasové a televizní zpravodajství je založena na pasivním divákovi, kterému je informace servírována a on ji jen přijímá.⁵⁵ „Při objasňování souvislostí a pozadí událostí mají oproti aktuálním elektronickým médiím výhodu. Ještě větší výhodu mají oproti týdeníkům a ilustrovaným magazínům – jejich úlohu deníky přebírají čím dál častěji.“ (Russ-Mohl, 2005, str. 133)

Je tomu tak díky fotografiím, barvě, grafům a statistikám, které usnadňují čtenáři práci a navíc se na rozdíl od televizního a rozhlasového zpravodajství k nim příjemce zprávy může neustále vracet, číst je dokola tak dlouho, dokud si podávané informace neujasní. „Důležité je, aby se formou prezentace tiskových materiálů:

- vzbudila čtenářova pozornost,
- ulehčil čtenáři výběr z nabídky textů,
- materiály pro čtenáře připravily v rozdílné hloubce zpracování tématu.“ (Russ-Mohl, 2005, str. 133)

Pravdou je, že fotografiím, infografikám a obrázkům je mnohdy přikládána větší důležitost než samotnému textu. Správně zvolené vyobrazení příjemci zprávy sdělí více než tisíc slov. Vyobrazením se v tomto případě myslí i způsob, jaký formát editor textu přiřadí. Jde takzvaně o „drobečkovou žurnalistiku“. (Russ-Mohl, 2005, str. 134) „Čtenáři je tak nabízeno, jak vstoupit do textu. Kratší texty také vzbuzují dojem, že čtení není tak namáhavé a nestojí tolik času.“ (Russ-Mohl, 2005, str. 134)

⁵⁴ BAKIČOVÁ, Hana; RUSS-MOHL, Stephan. *Žurnalistika: Komplexní průvodce praktickou žurnalistikou*. 1. Vyd. Praha: Grada Publishing, 2005. str. 316. ISBN 80-247-0158-8.

⁵⁵ BAKIČOVÁ, Hana; RUSS-MOHL, Stephan. *Žurnalistika: Komplexní průvodce praktickou žurnalistikou*. 1. Vyd. Praha: Grada Publishing, 2005. str. 316. ISBN 80-247-0158-8.

Důležitá je i velikost podtitulku a správně zvolený styl. Ty působí na čtenáře jako záchytné body, díky kterým je jeho orientace v textu snadnější. Navíc je příjemci servírováno, čím se následující odstavec bude zabírat.

Vycházejme z toho, že deníky čtou lidé ráno před odchod do zaměstnání a během toho ještě snídají. Nebo si noviny čtou v prostředku hromadné dopravy. Proto se autoři textu snaží publiku příjem a zpracování zprávy co nejvíce ulehčit.

3.3.1 Chyby v tištěném zpravodajství

Rušivé pro čtenáře je, pokud se často mění design novin. Publikum je zvyklé na určitý styl a formát a nerado mění zaběhnutý zvyk. Ve všech novinách se čtenář setkává s postupným odkazováním typu *pokračování na straně 3*. Pro noviny je to nutnost, protože jedině tak přinutí čtenáře minimálně otevřít noviny, aby si dohledal konec zprávy. Pokud se však tento způsob zacházení se čtenářem používá u každého článku, příjemce s určitostí přestane bavit zběsilé listování novinami a hledání těch pár řádků konce. Příliš velká fotografie mezi více články může vzbuzovat otázku, ke kterému titulku a textu vlastně patří? Pro čtenáře by mělo být na první pohled patrné, čeho se ilustrace týká a co nám chce její tvůrce sdělit. Příliš vykřičený titulek serióznímu deníku snižuje reputaci. Periodikum nepůsobí věrohodně, pokud titulek dvojznačně popisuje událost jako něco, co se vyjeví po přečtení zprávy jako průměrná věc.

Je opravdu těžké a vyžaduje určitý cvik zvolit takový titulek, aby nebyl bulvární, ale vzbudil ve čtenáři plno otazníků, které se mu podaří zodpovědět pouze přečtením zprávy. „V mnoha redakcích se koná samostatná „titulková konference“. O výběru a formulaci úvodního tématu a titulku samozřejmě rozhoduje vedení redakce.“ (Russ-Mohl, 2005, str. 136)

Tak je tomu skutečně v praxi, kdy méně zkušení redaktori projednávají zvolení správného titulku se zkušenějšími kolegy, následně je přehodnocuje ještě editor. Při zvlášť ožehavém tématu, o kterém je jisté, že bude otevírat titulní stránku všech ostatních konkurenčních deníků, se na pomoc povolává i šéfredaktor, aby rozhodl o vhodně úderném, neotřelém a nápaditým titulku.

Další možnou chybou je nejistota číšící z titulku. Tohoto přešlapu se zase dopouštějí nejčastěji začínající novináři. Naprosto nevhodná je forma otázky, pro kterou má být zpráva odpovědí. Nežádoucí jsou v seriózním zpravodajství vtipné titulky. Pro tyto případy je tu bulvár. „Schneider a Esslinger sestavili pět předpokladů, které by měl titulek splňovat:

- titulek musí obsahovat jasné sdělení.
- Toto sdělení by mělo být ústředním sdělením celého textu.
- Sdělení nesmí zkreslovat text.
- Titulek musí být korektní, snadno srozumitelný a nezavádějící.
- Titulek by měl vzbuzovat čtenářovu zvědavost.“ (Russ-Mohl, 2005, str. 140)

3.4 Vývoj tištěných periodik

Během divokého období bezprostředně po revoluci byla mediální společnost tolerantní k ne zcela legálním postupům při přebírání moci nad periodiky a jejich zakládání. Tyto postupy byly brány jako projev odstáttnění. Do vedoucích pozic ve stávajících denících se dostávali buď jejich bývalí zaměstnanci, nebo zahraniční vydavatelé. Proces deetatzace probíhal ve třech formách. Tištěná média se buď zakládala, obnovovala nebo přebírala v předešlém stavu a se stejným názvem, který byl tak jako jejich obsah postupně změněn. Pro přeměnu stávajících novin byla typická změna obsahu, který nově odpovídal stávající situaci ve společnosti. Tyto změny se promítly i do vzhledu periodik. U mnoha deníků však tento proces skončil neúspěchem a noviny se dále nevydávaly (například odborářsky zaměřené noviny *Práce*). Rekonstrukcí si zase prošly *Lidové noviny*. S nimi byly obnoveny i kulturní periodika, která byla za minulého režimu v útlumu nebo nevycházela vůbec. Zakládání nových titulů bylo neodmyslitelně spjato s politickými tendencemi. Lidé chtěli svobodně vyjadřovat svůj názor a politické cítění. Logicky tak v té době neuspěly levicové noviny (výjimkou je *Právo*, dříve *Rudé Právo*).⁵⁶

Díky podpoře investorů ze zahraničí tak vzkvétal deník *Blesk* a *Lidové noviny*. Za mnoho titulů se postavila právě německá vydavatelství. „V roce 2009 dosáhl *Blesk* postavení listu s nejvyšším nákladem v České republice (necelých čtyři sta výtisků).“ (Bednařík, 2011, str. 375) Významnou roli doposud hrají na mediálním trhu české mutace zahraničních periodik jako *Kačer Donald* (v Česku od roku 1990) a *Elle* (v České republice začalo vycházet v roce 1996).

Periodika přecházející do rukou soukromníků, kteří neměli potřebné zkušenosti, manažerské schopnosti ani peníze na jejich provoz, uvítala veškerou zahraniční pomoc. Navíc před revolucí fungující distribuční síť byla zničena a tak se musely kontakty navazovat znovu.

⁵⁶ BEDNAŘÍK, Petr; JIRÁK, Jan; KOPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2011. str. 448. ISBN 978-80-247-3028-8.

Jedním z největších německých vydavatelství, které proniklo na český trh denního tisku je Verlagsgruppe Passau, které se podílí na nejrozsáhlejší české síti regionálních deníků Vltava-Labe-Press (do této rodiny spadá Moravskoslezský deník).⁵⁷

V jednadvacátém století se postupně oslabuje vliv tištěných periodik vlivem nástupu digitalizace. Stále si však drží stabilní pozici, která není založena na společenském přínosu, ale na schopnosti vytvářet zisk. S tím jde ruku v ruce větší prostor a podrobování se inzerentům, kteří do značné míry ovlivňují obsah novin. Seriózní noviny nemají na našem trhu uznání. Přednost má bulvární tisk. Je to dáno specifickým historickým vývojem české kultury. Prakticky není místo pro veřejnoprávní tisk. Veškerá periodika jsou v rukou vlastníků za silné podpory zahraničních investorů.⁵⁸

3.5 Vznik zpravodajství

Vznik organizovaných společenství je spjat s potřebou člověka být o všem společenském dění informován. V minulosti byla snaha dozvědět se informace o aktuálním dění vázána na posly. Posel byl v té době formou našeho zpravodaje. S vývojem společnosti tuto roli převzal periodický tisk. Vydobyl si výsadní postavení ve světě komunikačních médií. A jeho vliv přetrvává, ač značně omezený, dodnes. I přesto, že tištěné slovo bojuje v současnosti s těžkou konkurencí v podobě televizního a internetového zpravodajství, povolání zpravodaje si stále drží svou prestiž.⁵⁹

3.6 Povolání zpravodaje

Zpravodaje vnímáme jako člověka, který je u dané události nebo u zdroje nových informací o významné skutečnosti jako první. Zpravodaj musí rychle zpracovat danou informaci vjemově, aby ji mohl zprostředkovat publiku. Jeho preferencí jsou fakta, která musí zpracovat poutavou formou. Dění a informace musí sledovat očima diváka. Jeho myšlení se musí upírat na to, co pravděpodobně zajímá publikum. Finální podoba sdělení musí být jednoduchá k pochopení. To vše zpravodaj tvoří objektivně, nezaújatě a nezávisle na všech politických a zájmových skupinách. Znakem dobrého zpravodaje je neutralita zprávy. Divák,

⁵⁷ BEDNAŘÍK, Petr; JIRÁK, Jan; KOPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2011. str. 448. ISBN 978-80-247-3028-8.

⁵⁸ BEDNAŘÍK, Petr; JIRÁK, Jan; KOPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2011. str. 448. ISBN 978-80-247-3028-8.

⁵⁹ TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2006. 192 s. ISBN 80-7367-096-8.

v tomto případě čtenář, si na obsah zprávy chce vytvořit svůj názor. Proto musí být čtenáři poskytnut prostor na vytvoření si svého vlastního postoje k danému tématu.⁶⁰

3.7 Role zpravodajství

Zprávy tedy nejenže zprostředkují fakta a aktuální dění. Ačkoliv usilujeme o jejich čistě informativní funkci, druhotným efektem, ale neméně důležitým, je participování na utváření žebříčku společenských hodnot. Děje se tomu tak díky formě a způsobu tvorby zpravodajství, nejen jako zpracování jednotlivých zpráv, ale i celého konceptu zpravodajství. Lidé vnímají fakta, informace i důležitost zpráv. To jak často je o daném tématu informováno a v jakém rozsahu je daná problematika zpracována. Opakováním stejné zprávy médium ve společnosti upevňuje, co je jak pro společnost důležité, která událost se ve zpravodajských relacích objevuje četněji a je dopodrobna probrána. A zase naopak, která zpráva je upozaděna, tudíž ji čtenáři přikládají společensky menší důraz. Takto zpravodajství plní i funkci společenskou. S tímto je nedílně spojena i funkce normativní. Jakmile čtenář zaregistruje důraz kladený problematice, začne si na danou informaci utvářet názor. Ze začátku se snaží příjemce rozklíčovat, mají-li fakta a informace pro něj jako výsek společnosti pozitivní nebo negativní dopad. Způsob, kterým je zpravodajství tvořeno, staví základní hodnoty společnosti. Díky těmto význačným schopnostem se zpravodajství těší značné popularitě jak mezi sociology, ekonomickými subjekty, tak mezi lidmi všeobecně.⁶¹

Od 20. století jsou masmédia považována za samostatný vědní obor. Do zpravodajství se nepřímě odrážejí politologické, sociologické, historické i kulturní aspekty. Mezi odborníky na média dokonce přetrvává pohled na média, jako na manipulační nástroj společenské elity, který využívá k ovlivňování publika a potvrzování své neochvějné pozice v čele společnosti.

Jeden z mediálních trendů sedmdesátých let je tzv. „sociální konstruktivismus“. (Trampota, 2006, s. 10) Mottem této teorie je, že média nezprostředkovávají publiku obraz reality, ale samy tuto realitu tvoří. Nejenže danou událost popisují, ale způsobem jakým ji vykreslují, zároveň tvoří i její obsah, tedy realitu pro publikum. „Spokojíme-li se s představou zpravodajství jako sociálního konstrukt, činnost směřující ke konečné podobě je lépe než „psaní zpráv“ označovat jako „sestavování zpráv“.“(Trampota, 2006, s. 11)

Odborníci přes média poslední tři dekády 20. století řeší otázku, zda-li je zpravodajství jako žánr odlišné a vyhrazené vůči publicistice, či zábavním žánrům. Zatímco Fiske obhájí

⁶⁰ TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2006. 192 s. ISBN 80-7367-096-8.

⁶¹ TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2006. 192 s. ISBN 80-7367-096-8.

názor, že každý žánr má své specifické znaky a svůj individuální přístup k tvorbě, stejně tak je pro každou formu mediálního žánru specifický způsob, pomocí kterého divák přijme a rozkládá hlavní myšlenku sdělení. Na druhé straně Hall a Moores zastávají názor, že mezi lingvistickým zpracováním mediálních žánrů zas tak velké rozdíly nejsou. Jde prý jen o to, jak daný žánr publikum uchopí a rozkládá a jak k danému žánru v procesu tvorby přistupují jeho tvůrci. Znamenalo by to pak, že divák může zprávu dekodovat a řadit mezi žánry zábavní.⁶²

Jak už bylo zmíněno, zpravodajství se těší velkému zájmu napříč celým spektrem svých příjemců a drží si tak svou důležitost. Jedním z aspektů, proč je zpravodajský žánr pro společnost tak důležitý je způsob přípravy zpráv. Pro někoho složitý proces, který musí zpravodaj zvládnout sám v co nejrychlejší čas, aby mohl zprávu servírovat publiku. V každé zprávě se odráží hodnoty, které vyznává redakce a při silné a mediálně uznávané osobnosti zpravodaje, i hodnoty autora zprávy. Jak víme, v každé redakci fungují interní kodexy, jejichž zásady se tak nepřímým způsobem promítají do tvorby zpráv. Každá zpráva je tím pádem původní a unikátní. Zpravodajství v denním tisku vyplňuje drtivou většinu stránek. A na rozdíl od tisku s menší periodicitou má mezi čtenáři svou rozlehlou základnu. Je to jediný spojujatel mezi čtenářem a událostí, o které informuje. Jedině tak se publikum může přiblížit realitě, u které nemůže být přítomno. To je další důvod, proč je zpravodajství pro společnost tak významné. Z hlediska historie je dalším významným znakem zpravodajství pro společnost schopnost zaznamenávat a uchovávat pro další generace ukázkou hodnot uznávaných předchozími generacemi.⁶³

3.7.1 Perspektivy pohledu na tvorbu zpráv

McQuail popisuje čtyři myšlenkové perspektivy, ze kterých lze na zpravodajství pohlížet. Prvním pohledem je intuitivní myšlenkový rámec pro všechny příjemce zprávy. Je to obecný pohled na zprávu, jehož je schopen každý čtenář, aniž by disponoval jakýmkoliv profesionálními schopnostmi. Druhý myšlenkový rámec se zabývá provozním pohledem. Provozní pohled se týká všech mediálních profesí, které se podílejí na tvorbě i zprostředkování zpráv. Kromě těchto profesí do tohoto rámce spadá i novinářina jako studijní obor. Třetí perspektiva rozebírá zpravodajství z normativní stránky. Tato teorie na zprávy pohlíží z hlediska, jak jejich tvorbu a produkci redukuje legislativa, ale i všeobecná očekávání společnosti na to, jak by měla média fungovat. Volně se tedy prolíná s intuitivním rámcem.

⁶² Pokud vezmeme v úvahu i teorii sociálního konstruktivismu.

⁶³ TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2006. 192 s. ISBN 80-7367-096-8.

Čtvrtá a poslední teorie podle McQuaila je založena na sociálněvědní perspektivě. Je to myšlenkové schéma, jež analyzuje dopad mediálních zpráv na společnost. Využívá k tomu vědeckého bádání. Vědecky hodnotí, co zpravodajství vypovídá o společnosti.⁶⁴

Sociálně vědní koncept Michael Schudson rozlišil na tři podrobné větve. První větví je teorie politické ekonomie. Zkoumá finanční pozadí fungování redakce. Druhá sociologická větev analyzuje organizační strukturu redakce a samotnou práci zpravodajů. Poslední kulturní větev sociálněvědní teorie se zaměřuje mimo jiné i na stereotypy v médiích. Objektem jejího zkoumání je obecně vztah novinářského výstupu, tradic společnosti a kultury. Tento přístup je ze všech tří popsaných větví sociálněvědní koncepce nejmladší.⁶⁵

3.8 Obsah zpravodajství

Trampota definuje zpravodajství následovně: „nabízení informací (tzv. zpráv) o rozmanitých událostech, které by mohly být pro příjemce důležité, užitečné – nebo alespoň zajímavé“ (Trampota, 2006, s. 23). Prvotní studie toho, jak jsou vybírány zprávy do zpravodajství, ukázaly, že tento proces není nijak řízený, nepostupuje podle žádných daných pravidel a je tedy samovolný. Zpravodaj při výběru zpráv postupuje intuitivně a jeho výběr není nijak zpochybňován. Právě intuice novináře je podle psychologa Berkowitze základním kamenem novinařiny. Podle Berkowitze jsou zprávy s potenciálem sklidit úspěch u čtenáře prakticky hotovy a je jen na zpravodaji, jestli takovou zprávu rozpozná. Poté co ji novinář skutečně najde, záleží jen na jeho uvážení, jak s ní naloží. To, jak zprávu zformuje, které aspekty události vyzdvihne a které upozadí, dokáže pro čtenáře celou událost ukázat v jiném světle. Tato teorie by odpovídala teorii sociálního konstruktivismu, se kterou v sedmdesátých letech přišli Schulz a Tuchmanová, jak jsem zmiňovala v předešlé kapitole. Vše tedy nasvědčuje tomu, že i když obsah zprávy zůstává stejný, její nastínění do různých souvislostí a úhlů pohledu má zásadní vliv na příjemce zprávy. Kromě toho, jak novinář se zprávou může manipulovat v rámci svého uvážení, musí navíc ctít všechny normativní mantinely své tvorby. Mimo zákonné a redakční kodexy novinář bere ohled i na očekávání čtenáře. „Je tedy zřejmé, že událost, o níž jednotlivá zpráva pojednává, je vlastně jakousi inspirací, na jejímž základě zpravodaj či redaktor vytvoří zprávu jako stylistický útvar, který uspořádá tak, aby vyhovoval výše zmíněným požadavkům.“ (Trampota, 2006, s. 25).

⁶⁴ TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2006. 192 s. ISBN 80-7367-096-8.

⁶⁵ TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2006. 192 s. ISBN 80-7367-096-8.

3.8.1 Zpravodajské hodnoty

Termín označuje komplex požadavků, které jsou po události požadovány, aby mohla být zařazena do zpravodajství. Prvním a neuznávanějším pojetím zpravodajských hodnot je analýza tisku vypracovaná Mari Rugeovou a Johannem Galtungem v šedesátých letech. Vyčlenili dvanáct zpravodajských hodnot: negativitu, personalizaci, vztah k elitnímu národu, vztah k privilegovaným osobám, variaci, kontinuitu, překvapení, souznění, význam, jednoznačnost, práh pozornosti, frekvenci.⁶⁶ Stručnějším pojetím je zpracování hodnot ovlivňující důležitost zpráv podle Westerstahla a Johannsona, Vymezili pouze pět zpravodajských hodnot: ideologii národa, přístup k informacím, zeměpisná, kulturní a obchodní blízkost, dramatickост událostí a důležitost zemí⁶⁷. I přesto, že původním záměrem Galtunga a Rugeové bylo poukázat na neúplné a ne vždy pravdivé zpravodajství o méně vyspělých zemích, jejich pojetí zpravodajských hodnot je v současnosti nepoužívanějším nebo se alespoň vychází z jeho základů. Další zpravodajská hodnota, podle které jsou vybírány události, o kterých vznikne zpráva, je druh média. Tištěné médium má oproti televiznímu zpravodajství v současnosti pár výhod, Zprávy v tisku nejsou limitovány vysílacím časem, mohou být tedy obsáhlejší a čtenář si danou zprávu může přečíst několikrát, nacházet v ní nové roviny a rozvíjet svůj názor na danou problematiku. Proti této výhodě stojí podstatné překážka, a tou je naše zrychlená a zlenivělá společnost. Čtení tisku je spojeno s ranní kávou a dostatkem času, kdo ale má ještě v současnosti čas na tento rituál? Navíc psaná zpráva požaduje po příjemci plné soustředění, toho ale zlenivělé publikum není schopné. Navíc sledování televizního zpravodajství s videozáznamy je oproti titulkovým fotografiím v tisku pro většinu příjemců poutavější. Největší devízou tisku je oproti televizi bezpochyby schopnost v jednom vydání obsáhnout větší spektrum zpráv. Nevybírají pouze zprávy nejatraktivnější, ale věnují se i okrajovějším tématům, které je tisk schopný rozebrat stejně plnohodnotně jako nejdůležitější zprávu dne z titulní stránky novin.⁶⁸

Podle Karla Šebesty musí zpravodajství kromě zpravodajských hodnot splňovat i požadavky na jazykově-slohovou stránku zpravodajství. Hlavním úkolem zpravodajství tak je ve vytyčeném čase sdělit co největšímu publiku co nejvíce důležitých informací. Zpráva tedy musí být jasná, přehledná, přístupná, objektivní a stručná. Přístupností z jazykového hlediska má na mysli spisovnou češtinu, jako všeobecný srozumitelný kód pro široké publikum,

⁶⁶ TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2006. 192 s. ISBN 80-7367-096-8.

⁶⁷ Důležitost zemí vypočítali pomocí poměru hrubého národního produktu, výše populace dané země a výdajů na zbrojení.

⁶⁸ TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2006. 192 s. ISBN 80-7367-096-8.

využívání odborného názvosloví pouze v případě, že se mu nelze vyhnout a zpravodaj tak chce danou problematiku přesně čtenáři popsat. Co se týče jasnosti: „Obecně lze říci, že jasný je takový text, který je lehce interpretovatelný, tedy který podává příslušné významy s dostatečnou určitostí a přesností, v relativní úplnosti, jednoznačně a nerozporně.“⁶⁹ Požadavek přehlednosti také závisí jako oba jasnost a přístupnost na tom, jestli zprávu přijímá odborné publikum (kdy si můžeme dovolit určité profesionální termíny) nebo publikum neznáme (kdy musíme počítat i s naprostými laiky). „Za přehledný pokládáme text, při jehož vnímání postřehujeme lehce, plynule a bez obtíží vztahy mezi jednotlivými složkami sdělení, včetně vztahů hierarchických, plynule a bez velkých skoků přecházíme od jedné složky k složce následující a jehož smysl naprosto zřetelně a plynule vyrůstá z obsahu jednotlivých částí, jak za sebou následují.“ (Osvaldová, 2001, s. 128) Přehlednost musí být ustálená a z hlediska větné skladby jednoduše vyjádřitelná. Již tradiční vlastností, a to nejen u zpravodajství, je stručnost. „Můžeme jí dosáhnout různými postupy, které lze souhrnně charakterizovat buď jako redukování zprávy, nebo její kondenzaci.“ (Osvaldová, 2001, s. 132) Posledním zmíněným požadavkem je objektivita, která se vyznačuje neutrálností. Ať už citovou, věcnou nebo výrazovou. Zjednodušeně si zpravodaj při tvorbě zprávy musí dávat pozor na to, aby žádné zásadní dostupné informace, žádné názory ani úhly pohledu čtenáři nezatajil a při tvorbě zprávy nevynechal.⁷⁰

3.9 Druhy zpravodajství

Ekonomické zpravodajství je jedním z šesti druhů zpráv, které popisují určitou kategorii událostí podle tematického zaměření. Ekonomické zprávy podle Johna Hartleyho jsou nejčastěji vystavěny na případě soukromého podniku nebo živnostníka, hospodářského chodu v privátních společnostech, na jejich investičních aktivitách a produkčních schopnostech. Dalšími základními typy zpráv, které v osmdesátých letech popsal J. Hartley jsou zprávy s tematickým obsahem: politickým, zahraničním, domácím, příležitostným a sportovním. Mezi zprávy s politickým obsahem Hartley řadí události, ve kterých figurují členové vlády, Poslanecké sněmovny, Senátu a politických stran, vztahy mezi politickými subjekty a jejich činnost. Zahraniční zprávy se podle autora týkají konfliktů nebo naopak mezinárodní spolupráce. Toto vyčlenění je poněkud skoupé, jelikož v praxi se setkáváme i se zprávami popisujícím vnitrozemní události jiných států, které zdaleka nepřesahují svým vlivem daný

⁶⁹ OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 2001. str. 156. ISBN 80-246-0248-2.

⁷⁰ OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 2001. str. 156. ISBN 80-246-0248-2.

stát. Naopak definice domácích událostí pokrývá různorodé spektrum dění od konfliktů v zemi až po „*human interest stories*“. (Trampota, 2006, s. 30) S tímto zařazením se dá polemizovat a výše zmíněné „hluboké lidské příběhy“ by mohly být řazeny do okruhu příležitostného dění, které sám autor definuje jako výjimečné události popisující lidské osudy, ať už známých osobností nebo obyčejných lidí.⁷¹

Velice známé rozdělení podle časového hlediska dělí zprávy na významné události nebo-li hard news, o kterých je nezbytné informovat publikum. Dá se tedy předpokládat, že takováto zpráva proběhne všemi médii v co nejkratším čase po jejím udání. Jako protipól hard news rozlišujeme události, u kterých není tak podstatné, aby o nich čtenář věděl. Gay Tuchmanová je pojmenovala soft news a jsou to obecné, všední události. I přesto, že rozdělení těchto dvou rovin vypadá striktně, mohou se hranice mezi těmito zprávami vytrácet. V závěru záleží na redakci, jak událost pojme a zpracuje a tím z ní vytvoří jedno médium například soft news, zatímco jiné médium tu samou zprávu prezentuje jako událost dne. Při přisuzování statusu hard nebo soft news dané zprávě hraje důležitou roli potřeba této události být publiku sdělena. Pokládáme si otázku, jak moc je urgentní veřejnost o ní zpravit.⁷²

Méně populární rozdělení podle fází, ve kterých se zpráva nachází, dělí obsah zpravodajství na tři druhy zpráv: zprávy bezprostřední, zprávy vyvíjející se a zprávy průběžné.⁷³ Podstata zprávy zveřejněné bezprostředně je zřejmá. Zpravuje publikum o skutečnosti, která nastala, jsou známy všechny klíčové informace a byla už i ukončena. Nuance odlišnosti mezi zprávou v čase vyvíjející se a třetím typem zprávy průběžné jsou jemnější. Třetí typ zpráv se týká události, která prochází určitými fázemi. Vzhledem k tomu, že předpokládaný průběh události je předvídatelný, víme, že událost bude průběžně gradovat. Oproti tomu vyvíjející se zpráva přichází s novými zvraty a skutečnostmi nečekaně. Zpráva je s přibývajícím počtem nových a přesnějších informací postupně aktualizována a informace, které byli v předešlém vydání zprávy prezentovány jako směřodonné, mohou být v následné aktualizaci dementovány a uvedeny na pravou míru. Zmíněné rozdělení zpráv však není závazné. Jedna událost si tak může projít všemi třemi typy zpráv. Druhy zpráv se tedy mění v jakési fázování události a dá se vysvětlit rychlostí, s jakou média publikum zpravují. Uvedme si blíže nespecifikovaný příklad, kdy se událost jeví na první pohled ve všech směrech jasná a ukončená, postupným uváděním informací na pravou míru se událost vymaní

⁷¹ TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2006. 192 s. ISBN 80-7367-096-8.

⁷² TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2006. 192 s. ISBN 80-7367-096-8.

⁷³ TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2006. 192 s. ISBN 80-7367-096-8.

z fáze bezprostřední zprávy do vyvíjející se zprávy. Pokud se k této události začnou připojovat další souvislosti a linie, stává se ze zprávy vyvíjející se zpráva průběžná.⁷⁴

Zprávy lze třídit také podle toho, kdo za vznikem události stojí. Jestli je náplní zpravodajství událost, kterou zinscenoval za určitým účelem jeden aktér, skupina lidí nebo je dokonce hlavním aktérem sám zpravodaj, který událost inicioval, jedná se o zprávy vycházející z událostí záměrně iniciovaných. Mimo toto dělení stojí nehody, které nejsou výsledkem záměrného lidského jednání. Rozlišujeme dva typy nehod. Prvním případem je skandální metoda s negativním dopadem na hlavního aktéra⁷⁵ a druhým je nehoda nenadálá, kdy je hlavní aktér uvržen do centra dění nečekaně a nezáměrně, ale ve většině případů pro něj z nehody neplyne negativní dopad, spíše naopak.^{76 77}

Kategorií sama pro sebe je zpravodajství vycházející z pseudoudálosti. Pseudo proto, že byla celá zinscenována a nejen iniciována. Celý její průběh je v rukou hlavního aktéra, který novinářům podává hotové informace a nepřímým způsobem jim tak podsunuje celé vyznění zprávy a tak i pozitivní dopad na svou pověst. Jedná se převážně o tiskové zprávy a tiskové konference připravené odděleními specializujícími se na kontakt s veřejností dané společnosti. Vedení společnosti tak zpravodajům usnadňuje práci po časové i finanční stránce. Pohodlní zpravodajové jsou tak manipulováni ve prospěch posílení dobré pověsti podniku.⁷⁸

3.9.1 Struktura zprávy

Při vytváření zprávy se používá metody obrácené pyramidy.⁷⁹ Zvolením této struktury odlišujeme zpravodajství od publicistických žánrů, kdy se děj vyvíjí postupně od obecných informací až k samotnému vyvrcholení. Na rozdíl od publicistického článku začíná zpráva těmi podstatnými fakty a odpovídá hned v prvních úvodních větách na pomyslném základní novinářské otázce:

- Kdo je hlavním aktérem?
- Co se stalo?
- Kdy se daná událost seběhla?

⁷⁴ TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2006. 192 s. ISBN 80-7367-096-8.

⁷⁵ Například když při rutinních laboratorních pokusech se v potravinách významného výrobce najdou škodlivé látky.

⁷⁶ V případě kdy houbař při své pochůzce nalezne sklad staré munice z války, událost je medializována a houbařova stavební firma těží ze zájmu o jeho osobu.

⁷⁷ TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2006. 192 s. ISBN 80-7367-096-8.

⁷⁸ TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2006. 192 s. ISBN 80-7367-096-8.

⁷⁹ TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2006. 192 s. ISBN 80-7367-096-8.

- Kde se tomu tak stalo?
- Proč se tomu tak stalo?

Následující odstavce zprávy zodpovídají další doplňující otázky, které automaticky příjemci zprávy vytanou na mysli při přečtení úvodního perexu.⁸⁰ Struktura obrácené pyramidy šetří čas čtenáři, který by se jinak dlouze orientoval v textu, kdyby postupoval od obecných, úvodních informací až k pointě zprávy, aby následně zjistil, že daná událost ho nikterak nezajímá.⁸¹

Allan Bell rozdělil zprávu do šesti částí. Tou první je titulek zprávy a perex. Titulek by měl být výtahem prexu a zmiňovat klíčové odpovědi. Jeho délka musí být přímo úměrná velikosti zprávy. Jeho hlavní funkcí je seriózním způsobem upoutat čtenáře a podnítit ho k čtení zprávy. Druhá část přibližuje základní fakta a okolnosti pro rychlejší zorientování se v dále popisovaném ději. Tuto část A. Bell nazval orientace. Prvky orientace můžou prostupovat i zbylými částmi zprávy. Evaluace nebo-li třetí část zprávy, nastiňuje čtenáři úhel, ze kterého je na zprávu autorem nahlíženo a proč je tedy za hodno zprávě věnovat pozornost. Čtvrtý odstavec Bellem nazvaný Akce paradoxně není o ději, ale o důsledku děje. Tak jako jsou části zprávy řazeny formou obrácené pyramidy, tak i část Akce postupuje retrospektivně od výsledku k příčině. Předposlední pátá část zprávy je rozuzlením, které je ve většině případů obsaženo už v Abstraktu zprávy. Poslední část Koda se v tištěných zprávách prakticky nevyskytuje. Můžeme se s ní setkat u rozhlasového nebo televizního zpravodajství.⁸²

3.10 Zpravodajské zdroje

Prameny zpravodajství čerpají ze selekce subjektů způsobilých vstupovat do médií jako zdroje informací. T. Trampota zmínil dva modely, ve kterých jsou zpravodajové v určité interakci se svými informačními zdroji. Jedná se o model konfliktu a model výměny. Mancini je specifikoval následovně: „model konfliktu vnímá vztah novinářů a informačních zdrojů jako neustálý boj o možnost prosadit svou interpretaci událostí. Model výměny se pak na interakci novinářů a zdrojů dívá jako na směnu, která aby byla bezkonfliktní, musí být výhodná pro obě strany. (Trampota, 2006, s. 79). Zdroje, které by potenciálně mohly být ve

⁸⁰ Abstrahuje hlavní informace o události i rozuzlení.

⁸¹ TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2006. 192 s. ISBN 80-7367-096-8.

⁸² TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2006. 192 s. ISBN 80-7367-096-8.

zpravodajství využity, ale nejsou, se publicisté vyhýbají kvůli ohrožení svých zájmů anebo se jejich využití záměrně vyhýbá sám novinář kvůli negativnímu dopadu na svou vlastní práci.⁸³

Podle výzkumu amerického tištěného zpravodajství tvořilo minimálně padesát procent zdrojů politických zpráv úředníci státní správy.⁸⁴ Tento výzkum ze sedmdesátých let provedený sociologem Leonem Sigalem nasvědčuje tomu, že novináři pracují cestou nejmenšího odporu. Volí si stereotypně primárně zdroje, jejichž pravdivost je automaticky předpokládána a odpadá jim tak práce navíc v podobě ověřování získaných informací z neoficiálních zdrojů. Na jednu stranu je takovéto chování novináře pochopitelné, protože probírání se všemi zdroji a ověření všech získaných informací je velice časově a finančně náročné. Navíc hlavním požadavkem na poskytování zpráv je právě rychlost, s jakou jsou médií publiku poskytovány. Tudíž je prakticky nespílnitelné rychle vytvořit zprávu s ohledem na všechny dostupné informace. Tato funkce přechází na určité publicistické žánry, které se vyskytují v periodikách s menší periodicitou vydávání. Kromě státních úředníků jsou mezi zdroji většinově zastoupeny osoby mužského pohlaví. Dalo by se spekulovat o tom, že se tento trend týká jen českého novinářského prostředí, ale autorkou výzkumu je nizozemská socioložka Liesbet van Zoonenová, která k vytvoření této statistiky došla pomocí údajů z holandských médií. Statisticky je citováno více než šestkrát větší množství mužů než žen. Pramení to z jejich přirozené autority, kterou jim společnost jako zástupcům silnějšího pohlaví přisuzuje. Z tohoto výzkumu také vyplývá fakt, že zdroje jsou hierarchicky řazeny. Zatímco některým je přikládána větší váha, jiné jsou zmíněny pouze okrajově. To jak jsou citovaná zdroje v tištěném zpravodajství řazeny za sebou, tedy není otázkou náhody. Tedy zdroje, jejichž významnost je největší, mohou své výroky spravovat ve větší míře než zdroje jim podřazené. Výsadní postavení pramení ze sociálního statutu zdroje, který mu zajišťují média a společenský vliv, který je mu veřejností přisuzován. Zdroje, které nejsou natolik mocné, aby jim byl vytvořen ve zpravodajství prostor k vyjádření názoru, musejí spoléhat na dramatická gesta a na zinscenování uměle vytvořených událostí.⁸⁵

⁸³ TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2006. 192 s. ISBN 80-7367-096-8.

⁸⁴ TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2006. 192 s. ISBN 80-7367-096-8.

⁸⁵ TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2006. 192 s. ISBN 80-7367-096-8.

3.11 Závěr druhé kapitoly

„Separace na zpravodajství a publicistiku, jak v oblasti obsahové, tak formální (včetně jasného označení zpravodajských a publicistických stránek novin a časopisů a pořadů elektronických médií), je jedním z předpokladů lepšího pochopení toho, co je náplní žurnalistiky a jak mají být tato náplň a žurnalistika sama vnímána.“ (Osvaldová, 2001, s. 14)

A právě tvorba ekonomického zpravodajství v tištěných médiích je velice specifická odnož novinářské práce. V porovnání s televizním zpravodajstvím, je společnosti pohled na tištěné zprávy kritičtější. Novinář tedy musí tvořit zprávu rychle s ohledem na všechny podmínky, které mu automaticky klade společnost. Zpravodajství existuje už od prvopočátku společnosti. Novinařina není jenom povoláním, ale svým způsobem i uměním. Právě zpravodajství hraje ve společnosti důležitou roli a nejen jednu. Plní funkci prostředníka, který spojuje publikum s danou událostí, zároveň slouží jako uchovatel společenských hodnot pro budoucí generace. Zprávy dělíme na hard nebo soft news podle naléhavosti, se kterou u nich musí být publikum informováno. Struktura zprávy se drží předem stanoveného konceptu odpovědí na pomyslné čtenářovy otázky: kdo, co, kdy, kde, proč.

4 Obsahová analýza vybraných ekonomických událostí Moravskoslezského kraje v regionálním deníku kraje

Prostřednictvím této kapitoly se zaměřujeme na bližší specifikaci tří význačných ekonomických subjektů. Jedná se o koncern ArcelorMittal Ostrava, holding Vítkovice Machinery Group a o firmu Hyundai. Jelikož, jak už bylo v první kapitole zmíněno, je největším problémem Moravskoslezského kraje nezaměstnanost, zaměříme se na tyto tři společnosti, byly pro obsahovou analýzu vybrány tyto tři společnosti, které lidem v kraji poskytují nejvíce pracovních míst. Vycházíme z hypotézy, že zvraty v ekonomickém vývoji těchto subjektů jsou zrcadleny v ekonomickém zpravodajství Moravskoslezského deníku. K obsahové analýze Moravskoslezského dne, později deníku, jsem využila mediální databáze Anopress.

4.1 Podstata obsahové analýzy

Jejím cílem je rozebrat a definovat obsah mediálních sdělení pomocí vyhledávání konkrétních slov a slovních sdělení obsažených v daných textech. Základy obsahové analýzy datujeme už od raného středověku, kdy sloužila mnichům k odhalování významu svatých textů. Na začátku byla tato metoda velice časově náročná, protože veškeré vyhodnocování informací probíhalo ručně. V současnosti nám práci s textem usnadňuje jeho elektronická podoba a speciální programy k tomu určené. Principem je najít odpověď na otázky:

- Kdo sdělil komu a co?
- Jakým kanálem?
- S jakým efektem?⁸⁶

Obsahová analýza se zaměřuje na to, co je obsahem sdělení a ne proč toto sdělení vzniklo. Její nespornou výhodou je, že může být prováděna prakticky kdykoliv, nezávisle na čase. Naopak velkou nevýhodou je to, kolik času se této metodě musí věnovat, tedy časová náročnost a pracnost metody.

Nejprve si stanovíme, co chceme zkoumat, tedy jaká klíčová slova a slovní spojení použijeme. Jako druhý krok si stanovíme, v našem případě, jaké periodikum analýze podrobíme. V případě, že množina zpráv je natolik obsáhlá, že by bylo nemožné nebo přespříliš časově náročné ji celou podrobit obsahové analýze, vybíráme reprezentativní

⁸⁶ SCHULZ, Winfried. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1998. 134 s. ISBN 80-246-0827-8.

vzorek, na kterou obsahovou analýzu provedeme. V našem případě jsme se k výběru reprezentativního vzorku nerozhodli.

4.2 Obsahová analýza zpravodajství zaměřeného na ArcelorMittal Ostrava

Klíčová slova k vyhledávání byla Nová Huť, Mittal Steel Ostrava, ArcelorMittal Ostrava, LNM Holdings. Jak je patrné z tabulky 4.1, nejvíce ekonomických zpráv na dané téma se v Moravskoslezském deníku objevovalo až od roku 1999. Zaměřeny byly právě na změny vlastnických poměrů v dnešním ArcelorMittal Ostrava. Podle grafu 4.1 přes padesát procent zveřejněných zpráv bylo neutrálního charakteru. Poměr pozitivních ku negativním zprávám byl 28,9% ku 20%. Z toho usuzují, že pro médium se společnost stala zajímavou až v období, kdy se začaly řešit ekonomické problémy podniku. V kolonce zpráv s negativním označením převládají články týkající se odborářů, protestů a nejistoty zaměstnanců. Ve srovnání s oficiálními prohlášeními ArcelorMittal Ostrava se tvoří zvláštní kontrast. Moravskoslezský deník zde splnil svou úlohu tisku, kdy zprostředkovává skutečný stav věci, tak jak ho cítí lidé a zároveň čtenáři deníku. Protože oficiální tiskové zprávy z té doby nepodávají žádné informace o tom, jak všechny tyto změny pociťovali právě zaměstnanci. V některých případech dokonce ani žádné nepokoje nezmiňovali.

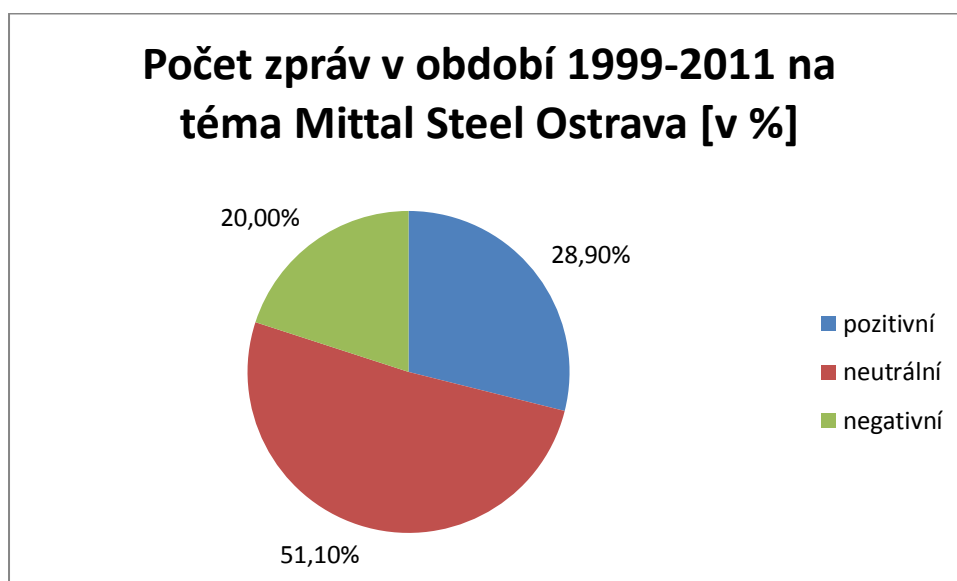
Jak je vidno z tabulky, není žádné znatelné období, ve kterém by se kumulovaly zprávy čistě jen pozitivního, negativního nebo neutrálního charakteru. Moravskoslezský deník objektivně po celé období informoval o skutečnostech, aniž by byl ovlivněn situací.

Tab. 4.1

kategorie	titulek	datum zveřejnění	celkem
+	Nová huť sbírá zkušenosti	29. 12. 2001	13
	Odboráři: Nová varianta může zlikvidovat Novou huť	17. 1. 2002	
	Radvanice a Bartovice mají naději, že se jim bude lépe dýchat	18. 2. 2005	
	Mittal Steel vydělal loni skoro deset miliard	27. 6. 2005	
	Místopředseda představenstva Mittal Steel Ostrava Miroslav Stančík: Na podporu regionu dáváme stovky milionů	29. 6. 2005	
	Kraj má na rozvoj regionu dalších sto milionů korun	29. 12. 2005	
	Ostravský Mittal Steel dá odstupné 1180 zaměstnancům	31. 8. 2006	
	Mittal Steel Ostrava modernizuje koksovnu	21. 1. 2007	
	První celosvětový Den zdraví a bezpečnosti Arcelor Mittal	18. 3. 2007	
	Mittal Steel Ostrava letos zahájí investiční projekty za téměř 4 miliardy korun	18. 3. 2007	
	Mittal Steel Ostrava plní výrazně zpřísněné limity	21. 5. 2007	

	Třinecké železárny a Mittal Steel Ostrava vyplatí prémie	24. 5. 2007	
	Ostrava má nový přístroj	6. 8. 2007	
0	Co pro mne znamená práce v Minihuti	26. 6. 1999	23
	Minihut' se rozjela, staré ocelářské výrobě odzvonilo	26. 6. 1999	
	Výstavba Minihuti aneb	1. 7. 1999	
	Pět let ke spuštění nejmodernějšího hutního provozu u nás		
	Ekonomické události v kraji v roce 2001	30. 12. 2001	
	LNM Holdings Novou hut' zatím nepřevzala	21. 12. 2002	
	Ekonomické události v kraji v roce 2002	30. 12. 2002	
	V neděli začnou platit změny v jízdním řádu MHD	28. 2. 2003	
	LNM Holdings ovládly VP Ostrava	28. 5. 2003	
	Ekonomika roku 2003 v našem kraji	2. 1. 2004	
	Nová hut' mění jméno na Mittal Steel Ostrava	22. 12. 2004	
	Název Nová hut' je minulostí, nově je Mittal Steel Ostrava	19. 2. 2005	
	Mittal Steel Ostrava má nového šéfa	28. 5. 2005	
	Munstermann neplánuje razantní změny	28. 5. 2005	
	Vedení a odboráři Mittal Steel Ostrava mají kolektivní smlouvu na tři roky	9. 2. 2006	
	Mittal Steel Ostrava už vlastní sto procent akcií Válcoven	20. 3. 2006	
	Rozhodčí tribunál ukončil spor	14. 6. 2006	
	Mittal Steel Ostrava zcela ovládne karvinskou firmu Jäkl	22. 7. 2006	
	Jak se žije s odstupným	11. 10. 2006	
	Válcovací trať se zastavila	11. 11. 2006	
	Mittal Steel ovládne Vysoké pece	18. 12. 2006	
	Přehled ekonomických událostí v Moravskoslezském kraji v roce 2006	2. 1. 2007	
	Město nechá přeměřit vliv hutní firmy na ovzduší	31. 7. 2007	
	60 let zkušeností	30. 8. 2011	
-	Více než sedm tisíc pracovníků protestovalo před Novou hutí	6. 4. 2000	9
	Tuneláři připravili Novou hut' o desítky milionů korun	14. 12. 2002	
	Zaměstnanci Nové huti stále nevědí, kolik budou brát	28. 1. 2003	
	Odboráři se s vedením huti nedohodli a budou stávkovat	26. 3. 2003	
	Lidé z Ispatu Nové huti včera manifestovali proti propouštění	1. 4. 2003	
	Nostalgické rozloučení s Novou hutí	25. 2. 2005	
	Firma MS-Unikov zkrachovala	11. 5. 2005	
	NH Export utlumuje činnost	18. 12. 2006	
	„Ovzduší škodí zdraví dětí,“ napsala doktorka primátorovi	20. 11. 2009	

Graf. 4.1

4.3 Obsahová analýza zpravodajství zaměřeného Vítkovice Machinery Group

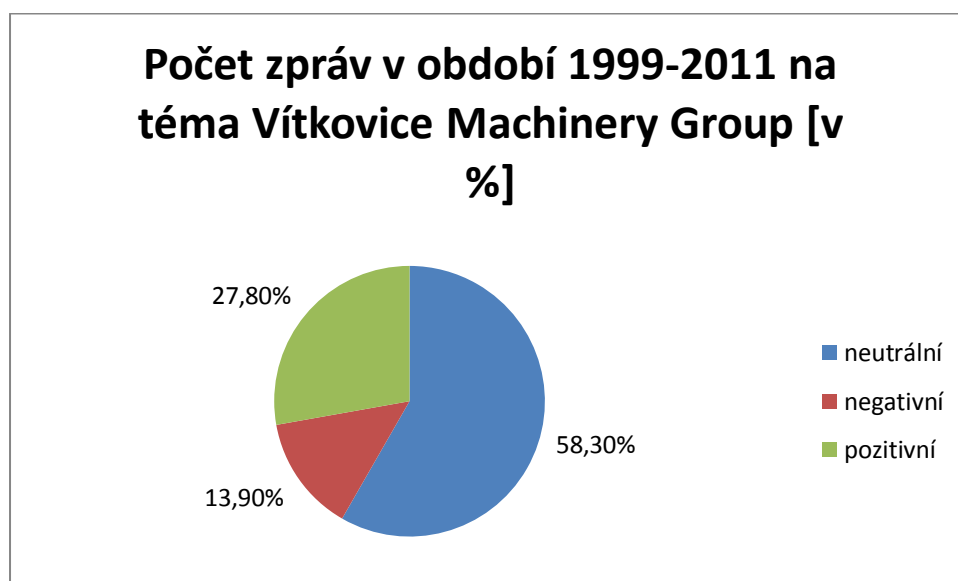
Vypracování obsahové analýzy v případě druhé společnosti zaměstnávající nejvíce lidí v kraji, spočívalo ve zvolení vhodných klíčových slov. Těmi byla: Holding Vítkovice, Vítkovice Machinery Group, vítkovické strojírenství, Lahvárna Ostrava. V tomto případě značně převládaly zprávy neutrální týkající se převážně přebírání vítkovického strojírenství firmou Lahvárna Ostrava, jak dokazuje tabulka 4.2. Ve srovnání s předešlou obsahovou analýzou v kapitole 4.1 nepůsobí v tomto případě zpravodajství tak dramaticky. Spíše poklidně popisuje vývoj vítkovického strojírenství. Dá se říct, že Moravskoslezský deník v tomto případě vcelku věrně kopíroval situaci z pohledu skutečné události. Mezi zprávami není žádný výrazný dramatický prvek, který by odkazoval na demonstrace nebo nějaké nepokoje.

Tab. 4.2

kategorie	titulek	datum zveřejnění	celkem
+	Nový majitel pomůže Vítkovicím prorazit na světové trhy	30. 7. 2003	10
	Z vítkovického Strojírenství odejde proti plánu méně lidí	7. 10. 2003	
	Generální ředitel Jan Světlík: Rivalita mezi námi není	18. 2. 2005	
	V Ostravě byl konkurz na VyVolené, nezaměstnanost se snížila	27. 6. 2005	
	Nezaměstnanost klesla, Hyundai má zájem o zónu	30. 12. 2005	
	I přes řadu velkých změn se Vítkovice mají k světu	12. 4. 2006	

	Chtějí se prosadit na trzích v Jižní Americe	19. 1. 2009	
	„Synci, děvušky, děcka, Landek Park je pecka“	4. 5. 2011	
	Landek Park už rok nepatří OKD. Jeho zlepšení připravují Vítkovice	31. 5. 2011	
	Ostrava připravuje další průmyslové zóny. Hrabová je úspěšná, dala práci tisícům lidí	27. 12. 2011	
0	Lahvárna Ostrava odhalila své záměry s Vítkovicemi	30. 7. 2003	21
	Smlouva o prodeji Vítkovic podepsána	20. 8. 2003	
	Lahvárna Ostrava zaplatila za Vítkovice téměř 372 milionů	29. 8. 2003	
	Lahvárna Ostrava zatím nepřevzala řízení Vítkovic	16. 9. 2003	
	Holding Vítkovice se stane dceřinkou Lahvárny Ostrava	17. 9. 2003	
	Vítkovice kupují akcie Hardu CZ a spojí se	5. 11. 2003	
	Lahvárna Ostrava změní název	22. 9. 2004	
	Odkup akcií společnosti Vítkovice v pátek skončí	12. 10. 2004	
	Lahvárna Ostrava se jmenuje Vítkovice Holding	8. 12. 2004	
	Industrial Group Holding koupil půlku firmy Vítkovice Holding	11. 11. 2005	
	Polovina akcií Vítkovice Holding změnila majitele	11. 11. 2005	
	Světlík: Zatím nemáme s kým a o čem jednat	22. 11. 2005	
	Miliardář Komárek podíl ve Vítkovicích nezískal	10. 12. 2005	
	ŽDB vyplátí dividendu 157 korun	28. 12. 2005	
	Přehled ekonomických událostí v Moravskoslezském kraji v roce 2006	2. 1. 2007	
	Antimonopolní úřad: Restrukturalizace Vítkovic byla dokončena	19. 12. 2007	
	Spor o čtyřicet pět procent akcií Vítkovice Holding má další pokračování	26. 5. 2009	
	Hornické muzeum už nepatří OKD, teď ho vlastní Vítkovice	4. 6. 2010	
	Obří hevery zvednou plynojem	22. 12. 2010	
	Na haldě bude golf, ale i trasy na brusle a běžky	30. 8. 2011	
	Rozlehlá halda v Hrabůvce: v budoucnu se na ní bude hrát golf, přibudou i trasy pro běžkaře	30. 8. 2011	
-	Vítkovickou krizi jen personální změny nevyřeší	22. 7. 1999	5
	Audit ve Vítkovicích prokázal ztráty před privatizací	21. 1. 2004	
	Společnost Vítkovice uzavřela loňský rok se ztrátou 141 mil. Kč	28. 5. 2004	
	Vlastník Vítkovic asi stáhne akcie z trhu	16. 7. 2004	
	Akcionáři schválili stažení akcií z trhu	2. 8. 2004	

Graf. 4.2

4.4 Obsahová analýza zpravodajství zaměřeného na podnik Hyundai

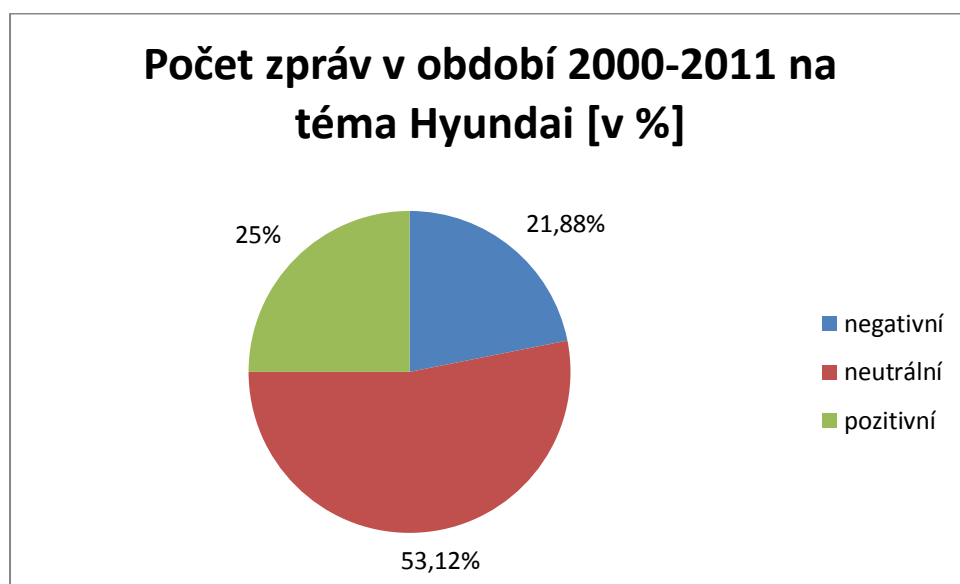
Příchod zahraničního investora Hyundai Motor Manufacturing Czech pro Moravskoslezský kraj znamenal a stále i znamená nabídku nových pracovních míst. I v případě nošovické automobilky převládají zprávy neutrálního vyznění. Možná i z toho důvodu, že Na rozdíl od obou předešlých obsahových analýz v tomto případě zprávy průběžně informují o výstavbě nového závodu. Pozitivní zprávy se vesměs týkají očekávaného a odsouhlaseného příchodu firmy. Zatímco negativní popisují komplikace ze strany kraje, aktivistů, kteří příchodu investora brání. Jakoby se do práce zpravodaje promítlo všeobecné očekávání a naděje všech lidí bez práce, že se konečně objeví příležitost pracovat.

Tab. 4.3

kategorie	titulek	datum zveřejnění	celkem
+	Kraj souhlasí s výkupem pozemků	13. 5. 2002	8
	Odboráři z hutí chtějí automobilku Hyundai do Nošovic	5. 12. 2005	
	Dohodnuto: Hyundai přichází	28. 3. 2006	
	Rozvodna bude i pro zónu	27. 10. 2006	
	Na Moravě energetici loni připojili tři tisíce odběrních míst	19. 5. 2008	
	Letiště má nový navigační systém	15. 10. 2008	
	Nošovice už zásobují Evropu automobily	11. 11. 2008	
	Kompenzaci dostanou ještě letos	18. 11. 2008	
0	Modernizovaný Accent klade důraz na pohodlí a výkon	5. 9. 2000	17

	Krátce	16. 9. 2000	
	Na zónu Nošovice chce kraj od vlády aspoň půl miliardy	28. 3. 2001	
	U Bohumína asi vyroste nová průmyslová zóna	9. 4. 2001	
	Výkup pozemků skočí ještě letos	16. 10. 2002	
	Kraj bude letos hospodařit se šesti miliardami korun	13. 12. 2002	
	Automobilka Hyundai do Nošovic nepůjde	31. 3. 2003	
	Nošovice jsou stále ve hře, o zónu mají zájem tři investoři	29. 9. 2003	
	Hyundai si vybírá lokalitu. Bude to Ostrava?	29. 9. 2005	
	Smlouva s Hyundai bude možná podepsána v Ostravě	25. 3. 2006	
	Kraj už nyní řeší dopravní dostupnost zóny v Nošovicích	11. 9. 2006	
	Hyundai začne stavět později	3. 11. 2006	
	Přehled ekonomických událostí v Moravskoslezském kraji v roce 2006	2. 1. 2007	
	Kraj hospodaří s miliardami	21. 1. 2007	
	Nové zákazníky připojuje firma ČEZ především na severovýchodě České republiky	18. 3. 2008	
	Film Vše pro dobro světa a Nošovic vyvolává otázky	10. 12. 2010	
	Hyundai ukončil výrobu modelu i30 první generace	23. 12. 2011	
-	Kraj má plán, peníze chybějí	21. 12. 2001	7
	Vlastníci ztížili výkup půdy pro zónu Nošovice	23. 1. 2003	
	Kvůli automobilce se rozdělily Nošovice do dvou táborů	10. 10. 2005	
	Ekologové blokovali železnici	27. 10. 2008	
	Hyundai opět čelí palbě ostré kritiky. Oprávněně?	7. 11. 2008	
	Hyundai brzdí, může za to krize	4. 12. 2009	

Graf 4.3

5 Závěr

Závěrem diplomové bych chtěla shrnout, nakolik obsahová analýza potvrdila hypotézu, že zvraty v ekonomickém vývoji těchto subjektů jsou zrcadleny v ekonomickém zpravodajství Moravskoslezského deníku. I přesto, že periodikum z větší části informuje nezaujatě a nezávisle, což je chvályhodné a požadované, vzhledem k internímu dění v podnicích, Moravskoslezský deník nezaznamenal přesné a významné události těchto subjektů. V některých případech opomíjel kladné působení společnosti Hyundai na hospodářskou situaci v kraji a dle názoru autorky práce, nevěnoval dostatečný důraz všem pozitivům plynoucím z příchodu tohoto velkého investora a jeho investic na trh. Stejně tak v případě ekonomického subjektu Vítkovice Machinery Group deník opomněl zaznamenat důležité vnitřní spory vedení podniku v roce 2009. Zatímco Moravskoslezský deník vypustil pozitivní zprávu o zahraniční návštěvě, která byla ohromena impozantností Dolní oblasti Vítkovice, nezmínil soudní spory mezi Davidem Beran a Karlem Komárkem. Soudní rozepře se táhla a jednalo se o akcie Vítkovice Holding. Informovalo o něm periodikum E15, Pelhřimovský i Opavský a Hlučínský deník.

Tímto autorka nechce naznačit, že by ekonomické zpravodajství Moravskoslezského deníku nebylo věrohodné, jen poukazuje na domněnku, že se periodikum snaží o optimální a pozitivní chod moravskoslezské společnosti prostřednictvím nekonfliktních zpráv.

Seznam použité literatury

Knihy, příspěvky, články:

- BAKIČOVÁ, Hana; RUSS-MOHL, Stephan. *Žurnalistika: Komplexní průvodce praktickou žurnalistikou*. 1. Vyd. Praha: Grada Publishing, 2005. str. 316. ISBN 80-247-0158-8.
- BEDNAŘÍK, Petr; JIRÁK, Jan; KOPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2011. str. 448. ISBN 978-80-247-3028-8.
- BILÍKOVÁ, Petra. *Ekonomické vztahy České republiky a Jižní Koreje na příkladu automobilového průmyslu a firmy Hyundai*. Diplomová práce. Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Fakulta ekonomická, Katedra ekonomické žurnalistiky.
- DUJSÍKOVÁ, Aneta. *Realizace strukturální pomoci EU v Moravskoslezském kraji*. Ostrava, 2009. Bakalářská práce. Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Fakulta ekonomická, Katedra evropské integrace.
- DVOŘÁK, Alois, Rudolf KRAUTWURST, Vojtěch KROPÁČEK, Pavla LEVÁ a Pavel PASTOR. *Dějiny NHKG*. 1. vyd. Praha: ROH v Praze, 1981. 168 s.
- HRUŠKA, Lubor. *Socioekonomický atlas Moravskoslezského kraje*. 1. vyd. Ostrava: Accendo, 2012. 82 s. ISBN: 978-80-904810-6-0.
- MACHÁČEK, Jaroslav. *Regionální a municipální ekonomie*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2011. 199 s. ISBN 978-80-245-1836-7.
- NÉMETHOVÁ, Iveta. Bakalářská práce. *Historie dobývání a následné likvidace dolů – možnosti využití v turistickém ruchu*. Ostrava, 2010. Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava. Fakulta hornicko-geologická. Institut geologického inženýrství.
- OSVALDOVÁ, Barbora a kol. *Zpravodajství v médiích*. 1. vyd. Praha: Karolinum, nakladatelství Univerzity Karlovy, 2005. 155 s. ISBN 80-246-0248-2.
- SCHULZ, Winfried. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1998. 134 s. ISBN 80-246-0827-8.
- TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ. *Metody výzkumu médií*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. 293 s. ISBN 978-80-7367-683-4.
- TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. 1. vyd. Praha: Portál, 2006. 192 s. ISBN 807367096-8.

- VOTAVA, Jiří. *Vliv dopravy na regionální rozvoj v Moravskoslezském kraji*. Ostrava, 2009. Bakalářská práce. Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Fakulta ekonomická, Katedra regionální a environmentální ekonomiky.

Elektronické dokumenty:

- AGENTURA PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ. *Historie* [online]. [20. 4. 2013]. Dostupné z: <http://arr.cz/cs/historie>
- ARCELORMITTAL OSTRAVA. www.arcelormittal.com/ostrava/
- BERMANGROUP. *Studie dopadů investice Hyundai na Moravskoslezský kraj*. Říjen 2007. Dostupné také z: http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/assets/rozvoj_kraje/studie_hyundai.pdf.
- CENIA. *Hospodářství a životní prostředí v České republice po roce 1989*. 2008. Dostupné z: [http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFT22M28](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFT22M28).
- HYUNDAI MOTOR MANUFACTURING CZECH S.R.O. [online]. [20. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.hyundai-motor.cz/index.php>,
- LETIŠTĚ OSTRAVA, A.S. *Tiskové zprávy* [online]. [20. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.airport-ostrava.cz/cz/page-tiskove-zpravy/>
- MORAVSKOSLEZSKÝ AUTOMOBILOVÝ AUTOKLASTR. *Naši členové* [online]. [20. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.autoklastr.cz/>
- PODNIKATEL MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ. *Brownfields* [online]. [20. 4. 2013]. Dostupné z: <http://podnikatel.kr-moravskoslezsky.cz/brownfields.html>
- PODNIKATEL MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ. *Investiční pobídky* [online]. [20. 4. 2013]. Dostupné z: http://podnikatel.kr-moravskoslezsky.cz/investicni_pobidky.html
- PODNIKATEL MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ. *Rozvojové plochy* [online]. [20. 4. 2013]. Dostupné z: http://podnikatel.kr-moravskoslezsky.cz/rozvojove_plochy.html
- VÍTKOVICE MACHINERY GROUP. <http://www.vitkovice.cz/9/cs/node/2477>

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 26. 4. 2013

Tereza Pimlová

jméno a příjmení studenta

